Է. ՏԱՐԻ 1838 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 22 ՄԵՀԵԿԱՆ 4382 — Հ. Տ. 28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1890 — Ն. Տ. 12 ՄԱՐՏ 1890 — ՀԻՋՐ. 20 ՐԵՃԷՊ 1307 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐ Մ'ԵՒ ԻՆՔ ԴԻՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԹԱ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌وك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԳԱՅԻՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան գրանցեալ արտաքին	160
» » կիսամեայ » »	80
» » եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » տարեկան » »	200
» » կիսամեայ » »	100
Օտար երկիրներու տարեկան գրանց	56
» » կիսամեայ »	28

Դուրս զրկուած յայտարարութիւնք հատուցեալ գրանցեալներու վրայ 6 խմբագրութեան գլուխ եղած նամակ կամ գրութիւն եւ լրագրի

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲԱՎԱՆՑԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին համախմբումն է կարգ մը պատուական և նուիրական հաստատութեանց.—եկեղեցի, կեդրոնական Վարժարան, Նախակրթարան, Ազգային ժողովոյ Խորհրդարան, Վարչութեան Պաշտօնարան և Միացեալ Ընկերութեանց գրասենեակ։ Բարեպաշտական և կրթական այս մեծ հաստատութեան մօտ կան Ցունաց երկու եկեղեցիք, Հռոմէական Հայոց եկեղեցին և Լատինաց վարժարանն ու մայրապետանոցը։ Մայրաքաղաքիս մէջ կարելի չէ գտնել ուրիշ անկիւն մը ուր այնչափ սահմանափակ տարածութեան մէջ վրայ այսչափ սրբավայրեր մէկտեղ եկած լինին։ Ակներև է թէ Կ. Պոլսոյ այս անկիւն հին ժամանակներէ ի վեր շատ կարեւոր և պատուաւոր կեդրոն մը եղած է, այնպէս որ սովորաբար իւրաքանչիւր հեռի գտնուող կրօնային հասարակութիւններ այս կէտին վրայ իւրաքանչիւր մեծ դեր մը ունեցեր են։

Բայց այս սրբավայրերու քովի՞նչ կը տեսնենք հիմա։—Բարոյական ապականութեան բաց կոյտոց մը որ երբեք կամ չորս փողոցներէ դէպ ի վար կը վազէ։ Հարիւր յիսունի չափ անպատիւ տուներ որք կը շրջապատեն այս սրբավայրեր։ Եթէ ո՛չ ուրեք կը տեսնենք այսչափ եկեղեցիներ և դպրոցներ ի մի վայր հաւաքուած, ո՛չ ուրեք կրնանք երեւակայել անպատիւ տուներու այնչափ երկարաշարք մը որ շրջապատած լինի այնչափ նուիրական հաստատութիւններ։

Հա՞րկ է այս ամենայն դրացնութեան տխուր հետեւանքները բացատրել։ Անմեղ կիներ և աղջիկներ որք այս եկեղեցիները կը յաճախեն՝ աչաց առջեւ կ'ունենան՝ թերեւս իրենց կենաց մէջ առաջին անգամ՝ մարդկային սեռին տգեղագոյն կողմերն արձակ համարձակ ի հանդէս պարզած բազմամբոխ փողոցներուն մէջ, ուր կը շարժի ու կը խլրտի անորակելի ընկերութիւն մը, Կ. Պոլսոյ ամէն ազգէ ժողովրդոց մրուրը։ Մոլութեանց նողկալի ցուցահանդիսին բռնադատեալ ամենօրեայ հանդիսատեսներն են ո՛չ միայն պարկեշտ կիներ և աղջիկներ, այդ մանաւանդ խեղճ անմեղ տղայք որք դպրոց կը յաճախեն, որք ամէն օր այս փողոցներու մէջէն կամ քովէն անցնելու հարկին մէջ կը գտնուին։ Փիլիսոփայօրէն խորհելով, մարդս ամէն բան պէտք է դիտնայ, և չարիքը դիտնալով է որ բարիքը կրնայ սիրել և շարէն զգուշանալ։ Բայց ամենէն արմատական սկզբունքն անգամ չուրանար թէ ժամանակին առաջ տղայոց աչքը բանալ անոնց բնաւորութիւնը կը խանդարէ, և ամենամեծ դժուարութեան կը մատնէ անոնց բարոյական կրթութիւնն։ Եւ սակայն, թողունք միւս հասարակութիւնները, մեք որ այս թաղին մէջ կրթական կարեւորագոյն հաստատութիւնն ունինք, մեք որ ա՛յս թաղին մէջ ունինք մեր կրթական մեծագոյն հաստատութիւնն, կերպիւ իւիք թող կուտանք որ մեր հարիւրաւոր մեծ և փոքր տղայք առաւօտ երեկոյ փորձութեան ենթարկուին դիտելու այս անբարոյականութիւններ, և տասն տարեկանէն տեղեկանան այն ամէն գարշութեանց զորս իրաց բնական ընթացքին մէջ թերեւս քսան տարեկանէն յառաջ չպիտի իմանային։

Ո՞վ կրնայ ուրանալ թէ Կեդրոնական Վարժարանին համար ճշմարիտ դժբախտութիւն մ'եղած է այսպիսի միջավայրի մը մէջ հաստատուիլ։ Ուրիշ ամէն կէտերու մէջ ունեցած անժխտելի դերազանցութեամբ, Կեդրոնական Վարժարանը Կ. Պոլսոյ և դաւառաց Հայերուն համար կրթական կարեւորագոյն կեդրոնն եղած է։ Բայց ա՛յն ծնողք անգամ որք իրենց զաւակները Կեդր. Վարժարան՝ կը ղրկեն՝ ո՞ւապաքէն յարաժամ կը գանգատին բարոյական այս ակներեւ անպատեհութեանց դէմ։ Հազար խրատէն աւելի կ'ազդէ տղուն մտքին վրայ կենդանի օրինակն, և մանկավարժութիւնն ո՞ւապաքէն բարոյականութեան հետ կը դաշնակցի՝ ազդու բողոք մը բառնալու համար անպատուաբեր դրացնութեանց դէմ որոց դատապարտեալ կը գտնուի Ղալաթիոյ եկեղեցին՝ իւր պարունակած հաստատութեամբ։

Ստոյգ է թէ մեր եկեղեցին և մեր Կեդր. Վարժարան՝ բաղդատմամբ միւսներուն՝ ամենէն պակաս վտանգի ենթարկեալ են, քանի որ Թոփխանէի մեծ պողոտային վրայ անցք ունին, և աշակերտք այն պողոտայէն կ'անցնին մեծաւ մասամբ, և խնամակալութիւնն զգուշական միջոցներ ի գործ կը դնէ որպէս զի տղայք խոտոր փողոցներու մէջ չմտանին։ Խնամակալութիւնը Կեդր. Վարժարանի հաստատումէն ի վեր այս պարագայն հայրաբար ի նկատի ունեցած է։ Բայց իւր ամէն անօրինութիւնք չեն արդիւներ որ Ղալաթիոյ եկեղեցին աղատ միջավայրի մը մէջ կը գտնուի, որոյ բարոյական մեծնոլորտը կարի վնասաբեր է։

Ի՞նչ պէտք է ուրեմն ընել։ Ակներև է թէ կա՛մ եկեղեցիներն և դպրոցները պէտք է բառնալ այս թաղէն և կամ վտահամբաւ տուներն։ Առաջինք նուիրագործեալ չենքեր են որք ուրիշ նպատակի չեն կրնար ծառայել։ Բայց վերջինք քարուկիր հաստատ չենքեր են որք այլապէս ալ օգտակար կրնան լինել իրենց կալուածատերաց։ Ղալաթիոյ այս մասը ժամանակաւ պատուաւոր թաղ մ'է եղեր, այսուհետեւ ալ կրնայ պատուաւոր թաղ մը կամ դէմ բանուկ գործատեղի մը լինել, ուր մարդկային վաճառքին տեղ ուրիշ ապրանքներու տուրեւառ հաստատուի, շնորհիւ ծովեզերաց մօտ բռնած յոյժ կեդրոնական դիրքին։

Ո՞չ ապաքէն հանրային բարոյականի շահը կը պահանջէ այսպիսի կերպարանափոխութիւն։ Ինչո՞ւ համար Հայոց, Ցունաց և Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքներն և Պապական Նուիրակը միաբան դիմումի մը չընեն կայս. Կառավարութեան՝ այս փողոցները մաքրելու և սրբավայրերն անպատիւ դրացնութիւններէ ազատելու համար։ Առաջին անգամը չէ որ Կայսերական Կառավարութենէն և քաղաքապետական իշխանութենէն կը խնդրուի անբարոյական փողոցի մը մաքրութիւնն, որ Ղալաթիոյ և Բերայի ուրիշ կողմերն արդէն ի գործ դրուած լինելով նուազ հանրօգուտ տեսակէտներով։ Ղալաթիոյ այս մասին մէջ առաւելագոյն իրաւամբ կրնայ և պէտք է ի գործ դրուի։ Կայս. Կառավարութիւնն ո՛չ նուազ հոգածու է հանրային բարոյականութեան, և քաղաքապետական իշխանութեանց գրէթ խաւոր պարտաւորութիւններէն մին ալ հասարակութեան բարոյական առողջութեան ու բարեկեցութեան հոգ տանիլն է։ Եւ երբ չորս հասարակութեանց պետերը միահամուռ դիմումի մ'ընելով այսպիսի բանաւոր տրնօրինութիւն մը խնդրեն, չենք կարծեր որ Կայս. Կառավարութիւնը մերժողական պատասխան տայ։

Գուցէ անհատական շահեր այս բարեկարգութեան հակառակին։ Բայց թո՛ղ թէ հանրօգուտ հոչակեալ տնօրինութեան մը դէմ անհատական շահերուն ներելի չէ խափանարար լինել, բայց կարելի չէ՞ միթէ այս բարեկարգութիւնը տակաւ ի գործ դնել՝ անհատական շահերն եւս ըստ կարելւոյն խնայելու կերպիւ։ Օրինակի համար, նախ այն չիտակ ճամբայն մաքրել որ երեք հասարակութեանց եկեղեցիներուն առջեւէն կ'անցնի, և յետոյ պայմանաժամ տալով կալուածատերաց՝ քիչ քիչ միւս փողոցներն եւս ազատել արդի անպատիւ վիճակէն։ Այսպիսի տնօրինութիւն մը անհրաժեշտ է, և հանրային զգացումն ստիպողաբար կը պահանջէ այսպիսի տնօրինութիւն մը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԴՐՈՒԹԱՒՈՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Մակէդոնիոյ դարձին Պ. Տէփիէ ժողովրդային գումարման մը մէջ պատմեց Պետական Խորհրդոյ նիստերն, յորս Վիլհէլմ Կայսր բարեհաճած է գործաւորներուն հետ մտերմաբար խորհրդակցիլ իրենց վիճակը բարելաւելու միջոցներուն վրայ։ Նախաբարի Պ. Պէօթթիխէր այս մարդուն թեւէն բռնելով տարած Կայսեր ներկայացուցած է։ Յայտնի է թէ Պետական Խորհուրդը գործաւորական խնդիրը քննելու համար գումարուած լինելով, այս առթիւ ամէն արհեստաւորաց կողմէ ներկայացուցիչներ անուանած է Կայսրը։ Ն. Վեհափառութիւն նոյն պահուն եռանդուն բայց մտերմական խօսակցութեան մը բռնուած էր զինագործ Պ. Պուխոլցի հետ, որ ընկերվարական կուսակցութեան կը պատկանի։ Կայսրը ընաւ չէր քաշուեր այս գործաւորին հետ լրջօրէն վիճաբանելէ։ Պուխոլց, նախկին զինուոր, Երէ-Բէ-ի Թ-ի պատուանշանով պատուեալ, կը պնդէր թէ հայրենասիրութիւն և ընկերվարութիւն կրնան հաշտուիլ կատարեալ պէս, և թէ իւր կուսակցութիւն բրնաւ դիտում չունի դպչիլ Կայսեր իշխանութեան։ Կայսրն հարցուց. «Կը կարծէ՞ք որ ձեր պետեր ձեզ համար բան մը պիտի ընեն Խորհրդարանին մէջ»։—«Անշուշտ, Վեհափառ Տէր, խոստացան բան մ'ընել, և եթէ իրենց խոստումը չպահեն, այլ ևս չենք ընտրեր զիրենք»։—«Պիտի տեսնենք, պատասխանեց Կայսրն, եթէ անգամ մը փորձն ընենք, նայինք ի՞նչ պիտի կրնան ընել երբ կառավարութեան պատասխանատուութիւնն ստանձնեն։ Բայց չեմ կրնար զՊ. Պէպէլ (Ընկերվարական պետն) իմ տեղս դնել»։

Ասոր վրայ դարձին Պ. Տէփիէ եւ կահագործ Պ. Ֆորտէրպրու կկէ խօսքի կը խառնուին՝ համոզելու յամառ Պ. Պուխոլցը։ Բայց երբ հետեւեալ օրը Կայսրը կը հարցունէ անոնց թէ «Ինչէ՞ս, յաջողցա՞ք դարձի բերել», կը խոստովանին թէ չեն կրցած։ Կայսերական դիպկին մէջ տեղի ունեցած հացկերոյթէն յառաջ, Պիզմարք իշխան երկար խօսակցութեան մը կը բռնուի Պ. Տէփիէի հետ։ Դարբինը կը սրանչանար որ Կայսրը զիջած է գործաւորաց կարծիքն իմանալ իրենց բերնէն։ Նուրբ հեգնութեամբ մը Պիզմարք կը պատասխանէ. «Բայց հիմա կը փափաքէի որ Կայսրը սեղան նստելու հրաման տար մեզ, որովհետեւ ժամանակը կ'անցնի և ես անօթի կը տանջուիմ»։

Ասոր վրայ սեղան կը նստին։

ՊԱՅԲԱՆԵԱՆ ԴՈՐԾԵՐ ԵՒ ԶՐՈՑՑՆԵՐ

Պուլկարիոյ և Սերպիոյ միջեւ տիրող հակառակութեան պատճառաւ, որ Միլան թագաւորին հրաժարումէն ի վեր վերստին արծարծուած և սաստկացած է, Վիեննայի լրագիրք կ'զգուշացնեն Պուլկարներն որ անխորհուրդ ձեռնարկութեանց մէջ չմտին։ Վեհ. Սուլթանին գերիշխանութիւնն աւագ կարեւորութիւն ունի պուլկար իշխանապետութեան համար, նոյն իսկ զինուորական տեսակէտով։ Սերպիոյ և Զեռնակորայի դաշնակցութեան գրոյցք կը հաստատուին։ Եւ երբ յետ այսորիկ Պուլկարիա կռիւ մ'ունենայ Սերպիոյ հետ, տարակոյս չկայ թէ Զեռնակորա պիտի փութայ Սերպիոյ օգնութեան։ Պուլկարք չեն կրնար յուսալ որ կրկնուի իրենց 1886ի բարեբախտութիւնն, երբ իրենց զինուորական ոյժեր Պաթեմպերկեան Ալեքսանդր Իշխանի հրամանաց ներքեւ կը գտնուէին, և երբ Սերպիոյ պատերազմի յատակագիծը խանգարուած էր Միլան թագաւորին անձեռնհաս միջամտութեամբ։ Պուլկարիա զօրապետ չունի։ Սերպիոյ պատերազմին մէջ Պուլկարիոյ առաջնակարգ սպայք հասարակ սպայներ էին, և անոնց լաւագոյնք, Փոփով, Պէնատէրեվ, Փեթրով, Կրուլեվ և Փանիցա, յիշեալ պատերազմէն ի վեր աքսորուած, տարաբերեալ, սպանուած կամ բանտարկուած են։ Մնացեալ սպայք, մէկ երկու բացառութեամբ, անփորձ մարդիկ են։ Իսկ Սերպիա փորձ զօրապետներ ունի, և ասոնցմէ գէթ մին, Հորվաթովիչ, կարգ էր 1886ին յաջողապէս գիմադրել Պաթեմպերկեան իշխանին, բայց Միլան թագաւոր նորա հաւատարմութեան վրայ վստահութիւն չունէր, և չթողուց որ գործի խառնուէր։ Զեռնակորեան բանակն եւս, Նիքոյա իշխանի հրամանաց ներքեւ, փարձ պատերազմիկներ ունի և կորիճ պետեր։ Հետեւապէս, Պուլկարք լաւ կ'ընեն եթէ իրենց գրացեաց հետ խաղաղապէս ապրին, կ'ըսեն բարեկամաբար Վիեննայի պուլկարասէր լրագիրք։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏՈՂԵՆԱՊՆ Ի ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Քոշութի խնդիրը վերջապէս թիձայի նախարարութեան գլուխը կերաւ։

Տասն տարի յառաջ մաճառական հպատակութեան վրայ հաստատեալ օրէնքը կը տրամադրէ թէ օտար երկիր բնակող ամէն մաճառ հպատակ որ մինչեւ տասն տարի չներկայանայ աստրեւմաճառական հիւպատոսարան մը, կը դադրի մաճառական հպատակ լինելէ։

Արդ, Քոշութ, 1848ի հունգարական յարժման հերոսը, չճանչնալով աստրեւմաճառական երկրակ դրութիւնն, ո՛չ մէկ աստրեւմաճառական հիւպատոսարանի ներկայացաւ, և օրինական որոշ տրամադրութեան համեմատ, այս օրերս պիտի զրկուէր մաճառական հպատակութենէն կամ ազգայնութենէն։

Մաճառք, յիշելով Քոշութի մեծ ծառայութիւններն, յուզուեցան այս պատահականութեան առիթեւ, և ընդդիմադիր կուսակցութիւն, ազգասիրական շարժման պարագլուխ հանդիսանալով, պահանջեց որ օրէնքն այնպիսի կերպիւ մը բարեփոխի որ Քոշութ Մաճառստանի քաղաքացի մընայ, առանց ենթարկուելու օրինական ձեւակերպութեան մը որ իւր ազգային զգացումները կը վիրաւորէ։

Պ. Թիձա պատասխանեց թէ օրէնքը մէկ մարդու քմահաճոյքին համաձայնելով կարելի չէ, բայց խոստացաւ օրինական վերաքննութիւն մը կատարել, այնպէս որ Քոշութ իւր ազգայնութիւնը չկորուսանէ։ Քոշութ մերժեց «չնորհ» մը։ Նամակ մը հրատարակելով յայտարարեց թէ ինք միշտ Հունգարիոյ անկախութեան համար կռուած է, և ո՛չ երբեակ կառավարութեան ո՛չ ալ արդի Խորհրդարանին օրինաւորութիւնը կը ճանչէ։

Այս նամակին հրատարակման վրայ, նախարարք որոշեցին թէ ո՛չ Վեհապետն ո՛չ Խորհրդարանը չեն կրնար չնորհ մ'ընել ի նպաստ այնպիսի մարդու մը որ այս ամէն հաստատեալ իշխանութեանց օրինաւորութիւնը կ'ուրանայ։

Պ. Թիձա կը հաւանէր իւր պաշտօնակցաց տեսութեան, բայց կը յայտարարէր թէ մաճառական հպատակութեան վրայ օրինական վերաքննութիւն մը ներկայացնելու խոստումը առած է վերոյիշեալ իմաստով, և ելմնացոյցի և ազգային զինուորութեան օրինաց քննարկումէն ետքը պիտի գործադրէ իւր խոստումը։ Հետեւապէս, Երեսփ. ժողովոյն անցեալ ուրբաթ աւուրն նստին մէջ խօսք կ'առնու, հպատակութեան օրէնքին վերաքննութիւն առաջարկելու։ Բայց փոխանակ վերաքննութեան, սա յայտարարութիւնը կը ներկայացնէ ժողովոյն թէ նախարարութիւնն անհամաձայն կը գտնուի, թէ կը յուսայ որ մինչեւ քանի մը օր համամտութիւն հաստատուի, և եթէ անհնար լինի, վերջնական յայտարարութիւն մը պիտի ընէ։

Այս վերջնական յայտարարութիւնն եղաւ իւր հրաժարումը։

Կայսրն ընդունեց Պ. Թիձայի հրաժարականն, որ տասն և հինգ տարի զմաճառստան խորհրդարանական դրութեամբ կառավարելէ և իւր հայրենեաց զարգացման մեծապէս նպաստելէ յետոյ, կատարեալ հանդարտութեան մէջ իշխանութենէ հրաժարեցաւ։

Պ. Թիձա կը մնայ պետ աղատական կուսակցութեան։

Իւր նախարարութեան անդամք կը մնան իրենց պաշտօնին մէջ։ Կոմս Սաֆարի կը յաջորդէ Պ. Թիձայի։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Այս պահուս Եգիպտոսի մէջ բնիկները կը զինուորագրուին՝ Արեւելեան Ափրիկէի գերմանական ստացուածոց զինուորական և ոստիկանական ոյժն ստուարացնելու նպատակաւ։ Ամենայն սկիզբէն ի վեր Դահիրէի մէջ զինուորական մարզանք կը կատարեն հազարի չափ բնիկներ, մեծ մասամբ Սուտանցիք, որոց չատեր Կորտոն փաշայի և Էմին փաշայի հետ գտնուած են արդէն։ Ընդ ամենն 1,500 հոգւոյ զօրախումբ մը Դահիրէէ այս օրերս ճամբայ կը հանուի ընդ հրամանատարութեամբ գերման սպայից։

ՊՐԱԶԻԼԻԱ

Պրազիլիոյ հանրապետական առժամանակեայ կառավարութիւնն, առանց Սահմանադիր ժողով ի նիստ գումարելու, ինքնին Սահմանադրութիւն մը խմբագրեց և հրատարակեց, և այժմ կը ծանուցանէ թէ ի մնոյ ընարութիւնք պիտի կատարին և հասարակ երեսի-ժողով մը պիտի

— 93 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԻԻ

ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԵՐԻՐՈՐԴ

ԱՆՑԵԱԼԸ

Միռ-ա-Մօռ Օրլէան կոչուած էր երդուեալ դատաւորաց յայտնելու համար ի՞նչ որ նշմարած էր Քուրաժոյի մահուան առաւօտուն։ Լա Հէօյնն ալ կոչուած էր։

Ջաղացպանը մեծ բան մը չէր կրցած ըսել։

Իսկ կինը, թէպէտ սոսկալի երկիւղ մը կը կրէր գատական իշխանութեան հանդիսաւոր առեւնին առջեւ, ինքզինքը կրցաւ զսպել։ Նախապէս ըսածը միայն կրկնեց, առանց աւելի կամ պակաս մանրամասնութեանց։ Խիստ հսկողութիւն մը ի գործ դրած էին անոր վրայ։ բայց ո՛չ մէկ պարագայ հաստատած էր այդ առաջին կասկածները։ Եւ որովհետեւ փոքրիկ Ֆալրոյի վկայութիւնն, որ Ռընօտիէի դէմ հանուած ապացոյցներուն իրր կարեւորագոյնը կը նկատուէր, ո՛չ մէկ կերպիւ կը յիշէր թէ Լա Հէօյն խուցին մէջ գտնուած է սաանման վարկենին, գեղջկուհին նեղած

չէին։

Մինչդեռ Լա Հէօյն Շանգրիլէ դաւաճան էր այդ օրուան յուզումներէն եւ անձկութիւններէն հանգստանալու համար, անձկութիւնք որոյմէ գերծ էր Միռ-ա-Մօռ, վասն զի իր կնոջ վրայ չէր կասկածեր. Միռ-ա-Մօռ պէտք զգացած էր շքեղակայ գինետուններն հանդիպիլ, մեծ լուրն ամեն տեղ իմացուցանելու համար։

Երբ իր ծանօթ ձայնն հնչեց ամայի փողոցներուն մէջ, դուռները բացուեցան իսկոյն եւ սեամին վրայ երեւցան Սկրատնի բնակիչք։

Միռ-ա-Մօռ գինետուն մտաւ։

Ակնթարթի մէջ գինետունը լեցուեցաւ։

Միռ-ա-Մօռի շուրջը հաւաքուեցան, կերպ կերպ հարցումներ ընելով որոց չէր գիտեր ի՞նչ պատասխանել։ Իր ստացած կարեւորութեանը վրայ հպարտանալով, ցամենքն հետաքրքրութեան մէջ կը թողուր։ Որովհետեւ ինք դատարան կոչուած էր իբր վկայ, կը կարծէր թէ շատ գերիվեր էր զինքը դիտող այդ մարդերէն որք նուազ երջանիկ ու նուազ նպաստաւորեալ եղած էին։

—Ի՞նչ լուր տեսնենք, կը հարցունէին։ Տոքթոր Ռընօտիէռը ի՞նչ եղաւ։

Միռ-ա-Մօռ հինգերորդ անգամ ըլլալով գաւաթը պարպեց։

Ու դանդաղաբար սեղանին վրայ դնելով ղան, շրջապատեալ ակնարկ մը ուղղեց գիւղացիներուն եւ ծանր ձայնով մը պատասխանեց.

—Արձակուեցա՛ւ։

—Արձակուեցա՞ւ։ Ուրեմն անմե՞ղ էր։

—Կ'երեւայ թէ այնպէս ըլլալու է։ Զեմ զարմանար։ Առաջուց կ'ըսէի արդէն։ Ռընօտիէռ՝ Վիրժինի Լաֆուշն սպաննէ՞։ Ի՞նչ պէտք։ Տխմարութիւն կ'ըլլար։

Եւ փիլիսոփայաբար յարեց, վեհերոգ գաւաթ մը ալ պարպելով։

—Բժիշկներն այնքա՛ն միջոցներ ունին մարդս բնական մահուամբ մեռցնելու։

Շուրջը գտնուողներն համամիտ եղան։

Լուրը, գինետունէն ելլելով, շատ չանցած ամբողջ գիւղին մէջ տարածուեցաւ։

—Տոքթոր Ռընօտիէռն ազատեր է...

Ժամանակէ մը ի վեր բժշկին տան մէջ Պակաթէլի յաջորդող պարտիզպանին ալ ականջը հասաւ։

Ադնիւ մարդ մըն էր սա։ Եթէ Ռընօտիէռ դատապարտուած ըլլար, պիտի զգուշանար իրողութիւնը Ժիլէթի իմացնելէ, սակայն անպարտ արձակուիլը միթէ երջանկութիւն մը չէ՞ր։

Պակաթէլ գուռը բացաւ։

Պարտիզպանին տակնուվրայ եղած կերպարանէն՝ ծպտեալ ոստիկանը գուշակեց թէ նորութիւն մը կայ։

—Բան մը գիտե՞ս։

—Այո՛։

—Մշտնջենական աշխատութեան դատապարտուեցաւ, այնպէս չէ՞, հարցուցած ձայնով, վասն զի գիտէր թէ Ժիլէթ անդամատակին քովի փոքրիկ գաղլիճը կը գտնուէր։

—Չէ՛, բաւ պարտիզպանը, որ շունչ կ'առնուր, վասն զի վազելով եկած էր։

—Ուրեմն մահուան դատապարտուեցաւ։

—Արձակուեցա՛ւ։

—Ապահո՞վ ես։

—Միռ-ա-Մօռէն իմացայ։

Պակաթէլ վայրկեան մը ապշած մնաց։ Յետոյ, յանկարծ ժպիտ մը ունեցաւ, իր ընկերոջը վրայ մտածելով։

—Մարէսքօն ի՞նչ պիտի ընէ արդեօք։

Ժիլէթ՝ լռելով որ երկու մարդիկ ցած ձայնով կը խօսակցէին անդամատակին մէջ, մտեցաւ էր։

—Ի՞նչ կայ, ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիք։

—Ո՛հ, օրիորդ, բաւ ծպտեալ ոստիկանը,—որ, ինչպէս յայտնի է, անկեղծ գորով մը ունէր մանկամարդ աղջիկանը վրայ,—ուրախացէ՛ք, պարոնը պիտի գադատաւորք համոզուեր են անոր անմեղութեանը։ Անպարտ արձակուած է։

Ժիլէթ նախ եւ առաջ մայրը մտածեց։

—Շնորհակալ եմ մօրս համար, Աստուա՞ծ իմ. մրմնջեց հէգ աղջիկը։

Ու վազեց գնաց մայրը գտնելու։

Ժամանակն ուշ ըլլալուն, տիկին Ռընօտիէռ քնացած էր։ Ժիլէթ անկողնոյն մտեցաւ և շուղեց մայրն արթննելէ։ Խանդաղատանօք կը դիտէր անոր դալկած դէմքը, ապրելու ձանձրոյթէն բոլորովին վատթարացած։ Այնքա՛ն կը սիրէր այդ անհունապէս բարի, քաղցր եւ տգէտ մայրը։

Առանց ադմուկ հանելու նստաւ և ընկաւ աշխատիլ։ [illegible] որ հիւանդն արթննայ։

Կ'ուզէր իսկոյն իմացնել նմա այս բերկրարիթ լուրը։

Ժամ մը անցաւ այսպէս։

Մայրն աչքերը բացաւ. աղջիկը նըշմարեց և ժպտեցաւ։

—Դեռ անկողին չե՞ս մտեր։ Ժամանակն ուշ է։

—Արթննալուդ կ'սպասեմ։

—Ինչո՞ւ։

—Վասն զի ըսելիք ունիմ։

—Ա՛հ։

Եւ մայրն հետաքրքրութեամբ կ'սպասէր։ Իր կեանքին մէջ այնքա՛ն հազուադէպ էին պատահարները Ամեն բան կարեւորութիւն կ'ստանար իր աչքին։

—Շանգրիլի ջաղացպանն այսօր Օրլէան գացեր է։

—Հէօյնը՞ ըսել կուզես։

—Այո՛։

—Ի՞նչ է եղեր։ Արդեօք հօ՞րդ պատահեր է։

—Այո՛։ Եւ հայրս ըսեր է թէ վաղն առաւօտ Ակրատն պիտի հասնի։

—Շա՛տ ազէկ Գործը յաջողցա՞ւ է։

—Այդ մասին չհարցաքննեցի ջաղացպանը, բայց հաւանական է որ հայրս բան մը ըսած չըլլայ անոր։

—Հոգ չէ՛, վաղը կ'իմանանք։

Ու վերստին քնացաւ։

Յաջորդ օրը, միջօրէին մօտ, Ռընօտիէռ հասաւ։

Ըսինք արդէն թէ փոխուած չէր։ Ակռոյն տուն մտած ցաւուն կարի յուզուեցաւ։ Մագ մնացեր էր որ այլ եւս բնաւ չի տեսնէր այդ տունը։ Որքան ալ արթնայ։

Կ'ուզէր իսկոյն իմացնել նմա այս բերկրարիթ լուրը։

Ժամ մը անցաւ այսպէս։

Մայրն աչքերը բացաւ. աղջիկը նըշմարեց և ժպտեցաւ։

—Դեռ անկողին չե՞ս մտեր։ Ժամանակն ուշ է։

—Արթննալուդ կ'սպասեմ։

—Ինչո՞ւ։

—Վասն զի ըսելիք ունիմ։

—Ա՛հ։

Եւ մայրն հետաքրքրութեամբ կ'սպասէր։ Իր կեանքին մէջ այնքա՛ն հազուադէպ էին պատահարները Ամեն բան կարեւորութիւն կ'ստանար իր աչքին։

—Շանգրիլի ջաղացպանն այսօր Օրլէան գացեր է։

—Հէօյնը՞ ըսել կուզես։

—Այո՛։

—Ի՞նչ է եղեր։ Արդեօք հօ՞րդ պատահեր է։

—Այո՛։ Եւ հայրս ըսեր է թէ վաղն առաւօտ Ակրատն պիտի հասնի։

—Շա՛տ ազէկ Գործը յաջողցա՞ւ է։

—Այդ մասին չհարցաքննեցի ջաղացպանը, բայց հաւանական է որ հայրս բան մը ըսած չըլլայ անոր։

—Հոգ չէ՛, վաղը կ'իմանանք։

Ու վերստին քնացաւ։

Յաջորդ օրը, միջօրէին մօտ, Ռընօտիէռ հասաւ։

Ըսինք արդէն թէ փոխուած չէր։ Ակռոյն տուն մտած ցաւուն կարի յուզուեցաւ։ Մագ մնացեր էր որ այլ եւս բնաւ չի տեսնէր այդ տունը։ Որքան ալ որ համոզուած էր իր արձակուելուն, այսուհանդերձ քանիցս դողացած էր։

Եւ այն պահուն, երբ ոտք կը կոխէր իր ծննդավայրն եղող գիւղին մէջ, կը մտածէր որ, եթէ ազատ էր, իր ազատութիւնը կը պարտէր այն ջերմ համոզման որով զինքը պաշտպանած էր Անտրէ Վիլլատան։

Երիտասարդը փէդռիւտի երազածին նման պաշտպանողական ճառ մը արտասանած էր։

Երդուեալ դատաւորաց սիրան յուզած էր։ Անտուգութեան և մտահոգութեան մատնած էր հոգիներն այդ տասներկու անկեղծ մարդոց որոց առջեւ կը նկարագրէր Ռընօտիէռի կեանքն ճշմարիտ պարկեշտութեամբ, անձնուրացութեամբ ու զոհողութիւններով լեցուն։

Եւ գաղտարաց տարօրինակ մերձաւորութեամբ մը, պաշտպանողական ճառն յանգած էր հիւդ այն եզրակացութեան ուսկից կը վախնար փէդռիւտ,—կը վախնար, որովհետեւ քաջ գիտէր թէ երդուեալ դատաւորք չպիտի դիմանային ատոր։—«Անիրաւաբար ամբաստանեալ այս պարկեշտ մարդուն աղջիկը կնութեան կը խնդրեմ։ Մինչ կը կարծէք թէ Վիլլատան մը կը յաջորդի՞, որքան ալ բառն ըլլայ իր սէր, մարդասպանի մը աղջկան հետ ամուսնանալու։»

—Այս փորձանքէն զիս ազատողն ինքն է, կը մրմնջէր թշուառականը գիւղէն անցնելով, որուն բոլոր բնակիչք յարգանք կ'ուղղուն էին զինքն, իրր զոհ մը նը-կատելով։

(Շարունակելի)

կազմուի, և այս առթիւ ժողովուրդն Այ՝ կամ Ո՛չ քուէարկելով պիտի յայտարարէ թէ կ՚ընդունի՞ նոր Սահմանադրութիւնը թէ ոչ, առանց մանրամասնութեան մէջ մտնելու։ Ազգային կառավարութիւնն, իւր նիւթական զօրութեան վրայ կրթնելով, վստահ է թէ ժողովրդեան տգէտ մեծամասնութիւնն Այ՝ պիտի քուէարկէ, և նորընտիր խորհրդարանն այս կերպիւ առանց քննութեան ընդունուած Սահմանադրութեան համեմատ գործելու հարկին մէջ պիտի դտնուի։ Եւրոպեան լրագիրք իրաւամբ կը քննադատեն նոր կառավարութեան այս հակասահմանադրական ընթացքը։

ՏԱՀՈՄԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Տահոմէի ափրիկեան խնդիրը Ֆրանսայի համար ճշմարիտ գաղթային խնդիր մը կը դառնայ, և՝ Թունքինի արկածէն դժգոհ՝ Ֆրանսացիք մտահոգութեամբ կը դիտեն այս խնդրոյն ստացած կարեւորութիւնը։

Պաշտօնական հեռագրոյ մը նայելով, Տահոմէցիք անցեալ շաբթուն մէջ յարձակած են Բոթոնուի ֆրանսական պահակաջրայ վրայ։ Տեղի ունեցած կռուոյն մէջ, Տահոմէցիներուն կողմէ մեռած են 400 արք և մի քանի հեծելազօր Ամազոնք, որովհետեւ Տահոմէցի կիներ ևս քաջամարտիկ զինուորներ են։ Ֆրանսացւոց կողմէ ինն անձինք սպանուած են, որոց մին բուն Ֆրանսացի թնդանօթաձիգ և ինն անձինք ալ վիրաւորուած։

Բաց ասոր, պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Տահոմէի պատկանող Վիտահ քաղաքին մէջ հաստատեալ վեց Ֆրանսացի վաճառականներ Տահոմէցի զօրաց յանձնուած են։

Ֆէլ-ոս դիտել կուտայ թէ կացութիւնը կը ծանրանայ, քանի որ Ֆրանսական կորուստք կ՚աւելնան ամեն նոր ընդհարման մէջ։ Եւ Տահոմէցւոց քով իբրեւ պատանդ պահուած Ֆրանսացիներն ազատելն ալ խնդիր մ՚է։

Քանի մը Անգլիացիներ ազատելու համար էր որ Անգլիա ձեռնարկեց Հապէշստանի պատերազմին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուսումնական Խորհուրդն ի Նիսա դումարեցաւ երէկ Կէտիկ Փաշայի խորհրդարանին մէջ ատենապետութեամբ Ազնուաշուք Տօքթ. Թիրեաքեան էֆէնտիի։ Խորհուրդն զրաղեցաւ ազգ. վարժարաններու ուսմանց ծրագրովն, որուն նկատմամբ կատարեց ինչ ինչ փոփոխութիւններ, զորս որոշած էր Խառն Ժողովն։ Խորհուրդը մի քանի դասատուներ քննեց և ատենագիր ոմանց վկայական տուաւ։

Կարնոյ առաջնորդ Դեր. Տ. Գէորգ Ծ. Վ. Իւթիւճեան յառաջիկայ շաբաթ օր կը մեկնի մայրաքաղաքէս իւր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար։

ՎԵՐՍՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի

Սալմաթօմրուքի Գրասիրական և Բարեսիրաց միացեալ Ընկերութեանց Պատուանդամք, Ազգային Հիւանդանոցի՝ սոյն գթութեան և կարեկցութեան արժանի յարկին վերաշինութիւնն իւնկատ առնելով, ընկերութեան ունեցած պահեստի գրամէն 100 Օսմ. ոսկի նուիրեցին, թէ՝ վերաշինութեան ամենակարեւոր գործին սատարելու և թէ սոյն միացեալ Ընկերութեանց անուանքն ևս նուիրատու բարերարաց անմահ ցանկին մէջ արձանագրուելու համար, զոր յանուն յիշեալ ընկերութեան ստացանք ի Թաշմիզ փողոց նպարավաճառ Մելքոն Հ. Տէօքմէճեան և Մկրտիչ Կ. Զարֆճեան Տեարց՝ սոյն ընկերութեան բազմաչխատ անդամոց ձեռամբ։

Հոգաբարձութիւնս նուիրական պարտականութիւնն կը համարի իւր ամենաջերմ շնորհակալութիւնն յայտնել հրապարակաւ թէ յիշեալ Մեծ. Տեարց և թէ ընկերութեան բոլոր անդամոց, որք յիշելով սոյն ազգային տան վերաշինութիւնն, մարդասիրական զգացմամբ բարեհաճեցան ընել սոյն որոշումն, որ նմանօրինակ բազում ընկերութեանց գովելի և նախանձելի օրինակ մը կրնայ լինիլ։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
Ազգային Հիւանդանոցի
Ատենադպիր — Ատենապետ
Տ. ԿԻՒՄԻՒՇԿԻՐՏԱՆ — ՄԻՔ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Ս. ԽԱՉ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ ՍԿԻՒՏԱՐԻ

Ակից առաջ երեւան ելած տարաբախիկ հիւանդութեանց առթիւ հասարակութիւնը բաւական երկիւղի մէջ էր, մանաւանդ ծնողաց ուշը կը գրաւէր իրաւամբ ընդհանուր վարժարանաց առողջական վիճակն։ Ուրախ եմք յայտարարելու թէ Տօքթ. Թորգոմեան էֆէնտիի ամենայն հոգատարութեամբ ի վարժարանս ունեցած յաճախակի այցելութիւնք և հոգաբարձութեանս ձեռք առած առողջապահիկ միջոցներ վարժարաններս ազատ կացուցին ցաւալի դէպքերէ և այսօր յենլով Տօքթ. Թորգոմեան էֆէնտիի տեղեկագրոյն, կուգամք յայտարարել թէ Վարժարանաց առողջական վիճակը յամենայնի գոհացուցիչ է և այս առթիւ հրաւէր կը կարդամք որ բացակայ աշակերտք փութան ի վարժարան, զուրկ չմնալու համար առաջիկայ մայիսի ընդհանուր քննութեանէն։

Հոգաբարձութիւնս քաղցր պարտականութիւն կը նկատէ այս առթիւ իւր ջերմագին շնորհակալիքն յայտնել հրապարակաւ առ Տօքթ. Թորգոմեան էֆէնտի, ինչպէս նաեւ ակնարոյժ Տօքթ. Խաչիկեան էֆէնտիի, որք մեծաւ անձնուիրութեամբ յանձն առած են վարժարանաց առողջական հսկողութիւնն, որ վասն կրկնելով մեր շնորհակալիքն,

Ի Դիմաց Հոգաբարձութեան
Ատենադպիր — Ատենապետ
Գ. ՖԵՐԱՏԵԱՆ — ՊՕՂՈՍ ԱՒԳԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Ականակուռ Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Դոնեմայի կուսակալ Սուրուրի փաշայի։

Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Բ. զօրաբաժնի հեծելազօրաց տարբորդ գնդին տեղակալ-գնդապետ Նուրի պէյի։

Հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Ճիւաէի երեւելիներէն Ապտիւրրահման Պաղլաֆ էֆէնտիի։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Ռումանական կառավարութիւնը Ռումանական թագ պատուանշանի երկրորդ աստիճանը նուիրած է Արտաքին գործոց Նախարարութեան թարգման Կիւլլապեան Միքայէլ էֆէնտիի եւ օտար մասնոյ Դիւանին առաջին քարտուղար Բոսֆաքի Բանճիրի էֆէնտիի։

Ռումանական դեսպան Պ. Միթի լինէս երէկ Բ. Դուռն երթալով այդ պատուանշաններն յանձնեց Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշայի, որ միշտ պաշտօնատարաց տուաւ զայնս։

ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Երէկ գիշեր կայս. պալատան մէջ շքեղ հայկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ դերմանական դեսպան Պաւոն տը Բատովիթի որ վաղը արձակուրդով կը մեկնի մայրաքաղաքէս։ Սեղանն ըկրաւ ժամ կէսին և աւարտեցաւ 3ին։ Արտաքոյգաղտ Միւնիր փաշա թարգմանի պաշտօնը կատարեց հայկերոյթի պահուն և կայս. պալատան նուագածուոց խումբը նուագեց անընդհատ։

Պաւոն տը Բատովիթ թէ՝ ընթրեցաց պահուն և թէ՝ սեղանէն յետոյ արժանացաւ Վեհ. Սուլթանի մանաւոր մեծարանաց։

Հայկերոյթին ներկայ գտնուեցան նաեւ Մեծ-Եպարքոս Բեամիլ փաշա, Սպարապետ Ալի Սաիպ փաշա, Ծովային Նախարար Հասան փաշա, Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշա, արքունեաց հրամանատար Օսման փաշա, կայս. պալատան առաջին քարտուղար Սիւրէյա փաշա, կայս. աւագ թիկնապահք՝ Տերվիշ ու Ֆուատ փաշաները, գաղթականաց վարչութեան նախագահ Եուսուֆ Բիզա փաշա, Հիճազի նոր կուսակալ Հազրը փաշա, Վեհ. Սուլթանի բժշկապետ Մավրոկէնի փաշա, Տրէյտէ փաշա, առաջին սենեկապետ Օսման պէյ, Հեռագրական և թղթատարական տնօրէն Հասան Ալի էֆէնտի, Տիկին տը Բատովիթ, դերմանական դեսպանատան խորհրդականն, առաջին թարգմանը, զինուորական կցորդը, դեսպանատան պահակ շքենեաին առաջին ու երկրորդ նաւապետները, դեսպանին մէկ քանի հիւրերը, կայս. առաջին թիկնապահ Տամատ Մէհմէտ փաշա, Վեհ. Սուլթանի անձնական սպայակոյտին Ֆէրիգ Բիզա փաշա, Թիկնապահ Հոպէ փաշա, Ահմէտ Ալի փաշա, Նուրի փաշա և այլք։

Հայկերոյթէն յետոյ Պաւոն տը Բատովիթ շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած սիրալիր ընդունելութեանց ու մեծարանաց համար և ժամ 3ին մօտ իւր հետեւորդաց հետ մեկնելով Եըլտըզի պալատէն Բերա դարձաւ։

— —

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Աւստրիական դեսպան Պաւոն տը Բալիչէ և ռումանական դեսպան Պ. Միթիլինէս երէկ Բ. Դուռն երթալով յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

Պաւոն տը Բալիչէ նոյնպէս տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց Վեմ. Նախարարին հետ։

— Երկրագործական Դրամատան տնօրէն Վեմ. Միքայէլ էֆէնտի Փորթուգալ երէկ Բ. Դուռը գնաց և Մեծ-Եպարքոսին ներկայանալով ստացաւ Ն. Բարձրութեան ինչ ինչ հրամանները։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կայս. հրամանաւ՝ բժշկական վարժարանի այն աշակերտք որք չեն կարող իրենց կարգը փոխել, իրրև պարզ զինուոր պիտի ծառայեն զօրագունդերու մէջ։ Այս տնօրինութիւնն արդէն կը գործադրուի զինուորական վարժարաններու աշակերտաց նկատմամբ։

ՀԵՌԱԳԻՐ ՎԱՆԱՑ ԴԱՒԱՌԷՆ

Այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ հրատարակուած է հեռագիր մը, որ 22 փետրուար 305 թուականաւ Կաւաշի հեռագրական կայարանէն ուղղուած է ի կայս. պալատ։ Հեռագիրը նախ բարեմաղթութիւններ ընելով վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանի, կ՚ըսէ.

«Տեղեկացանք թէ Լոնտոնի Տէյլի Նէուզ լրագիրը՝ չարամիտ, թերեւամտաբար ապերախտ անձանց ոմանց թելադրութեամբ լեզուագարութիւններ կ՚ընէ ըւրեր հրատարակելով, իբր թէ հայերը կը հարստահարուին քիւրտերէ, մինչդեռ մենք, շնորհիւ մեր արդարասէր Վեհապետին, մեր ընտանեօք ամենայն անդորրութեամբ կ՚ապրինք և ոչ մէկ կողմէ կը հարստահարուինք։ Այդ լուրեր բոլորովին անհիմն են և մտացածին։ Անկարող կը գտնուինք մեր շնորհակալութիւնն ու գոհութիւնը յայտնելու մեր կուսակալ Խալիլ պէյի, որ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, բարւոք կերպիւ կը պաշտօնավարէ և այս առթիւ ևս ջերմ բարեմաղթութիւններ կ՚ընենք վասն կենաց ու բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին, խնդրելով որ ամեն պարագայի մէջ և միշտ մեր վերայ ըլլայ Ն. Վեհափառութեան բարձր հովանին։

(Սուրբ-Բրուտ)

Մոկսի Բարէի ժողովոյ անդամ Գալլուստ, նախնական դատարանի անդամ Արթին, ներկայացուցիչ ազգին Մարտիրոս, Յակոբ վարդապետ, Յովհաննէս վարդապետ, Յովհաննէս, Ներսէս, Օվիկեան Մուրատ, Օվիկեան Լուսիկ, Մուրատեան Շահին, Մեսրոպեան Մանուկ, Մուրատեան Կարապետ, Գալուստ, Վարդան, Տիրապէտ, Տիգրան, Յակոբ, Պէքօ, Գալուստ, Սարգիս, Յովհաննէս, Բոլի, Նամօ, Մուխթար, Մուրատ, Վարդան, Գրիգոր, Էմրեան Պալօ, Յովհաննէսեան Ղազարոս, Ստեփան Մարտիլ, Մինաս Գալուստ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Ռուսիոյ Կայսեր Ծննդեան տարեդարձին առթիւ երկուշաբթի գիշեր, ռուսական դեսպանատան մէջ տրուած հայկերոյթին ներկայ էին՝ Մեծ-Եպարքոս Բեամիլ փաշա, Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշա և խորհրդական Յարութիւն փաշա Տատեան, դատական Նախարար Ճէվատէթ փաշա, կրթական Նախարար Միւնիֆ փաշա, միւշիր Ֆուատ փաշա, արտաքոյգաղտ Միւնիր փաշա, Տամատ Մէհմէտ փաշա, բժշկապետ Մավրոյէնի փաշա, Խարթիէի մէճլիսի Միւնիր պէյ, Բ. Դրան արտաքոյգաղտ Իպրահիմ պէյ ու օգնականը՝ Դալիպ պէյ, կայսերական պալատան քարտուղարներէն Ճէվատ պէյ, Մեծ-Եպարքոսի մէճլիսի Մէհմէտ Ալի պէյ ինչպէս նաեւ ռուսական դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք։ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն առաջին բաժակն առաջարկեց Ռուսիոյ Կայսեր կենաց, որուն պատասխանեց Պ. Նէլիւտոֆ՝ բաժակ առաջարկելով Վեհ. Սուլթանին կենաց։

— —

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Երկուշաբթի գիշեր Ֆրանսական դեսպանատան մէջ եւս հայկերոյթ մը տրուեցաւ, որուն ներկայ էին ուսարական դեսպան Պ. տը Ֆալիէ, անգլ. դեսպանուհի Լէտի Հու

Որ կ'անիծէ մեր հերը·
Ինֆլուէնցա կ'անուանեն։

Բ.

Եթէ երբէք ծոծրակիդ,
Ճակատիդ կամ կռնակիդ
Ցաւ մ'իմանաս որ և է,
Գիտցի՛ր որ այս ախտն է
Որ քու վրադ եկած է։
Զիք մի անբաղդ որ յերկրի
Կամ յերկինքս ի Լուսնի
Ձերծ ըլլայ Ինֆլուէնզէ։

Գ.

Երեսփոխան ընտրելին
Վարկուելով հարբուխին,
Աչք չը տնկեր պաշտօնի
Քաջօրէն կը հրաժարի։
Բայց նա չէ անմխիթար,
Ինքնիրենը կ'ըսէ որ,
Խաբուեցայ ամբողջ կ'ընէր կոր,
Երբ Ինֆլուէնզը չէր գար։

Դ.

Երկչոտ սեղանաւոր մը
Ահեղ հիւանդութիւնը
Տեսնելով շուտ մը փախաւ,
Անտուկն ալ մէկտեղ տարաւ,
Նուէնն առաւ ի Պելճիքա,
Ինքնիրենը կ'ըսէր միշտ։
Ազատեցայ, չունիմ վիշտ,
Հոգս չէ Ինֆլուէնցա։

Ե.

Մեր դրացի Ֆաճատը
Զեռքը տարած ճակատը
Կը շփփէ ու պոռայ
Իւր կնկանը «ի՞նչ է սա։»
Նա ալ կը պատասխանէ։
«Սիրելի՛ս, այս կարծեմ թէ
Ուրիշ հիւանդութիւն չէ,
Ինֆլուէնցի ապտակ մ'է։»

Զ.

Կը տեսնէ՞ք որ այս նոր ցաւ,
Ընայեալ չը գիտեր բնաւ,
Կենդանի մը մնացած չէ
Որ իւր հարկ չը վճարէ։
Ամենէն գէշը եթէ կայ,
Սա է որ միշտ կեսուրներ
Խիստ դիմացկուն են եղեր
Ամեն կերպ Ինֆլուէնցայ։

ՀԻՊՈԿՐԱՏ-ՊԷԴԱՍ

ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՑ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԻ Ի ԳԱՒԱՌՍ

Մինչեւ ցարդ գաւառաց մէջ ճանապարհք կը շինուէին ժողովրդեան օժանդակութեամբ և կայս. կառավարութիւնը կը վճարէր կամիջոց շինուելեան ծախքն ու խճուղեաց պաշտօնէից ամսականները։ Կայս. Գանձուն կողմէ գաւառաց համար այս նպատակաւ վճարեալ տարեկան դումարն էր իբր 160,000 օսմ. ոսկի։ Հանրօգուտ շինուելեանց նախարարութեան ջանից շնորհիւ, 1880էն ի վեր խճուղեաց շինութիւնն զգալապէս յառաջադիմած է և անոնց ամբողջ երկայնութիւնն 12,500 քիլոմեդրի հասած։ Սեբաստիոյ, Էնկիւրիի, Պրուսայի և Մանասթիրի նահանգաց մէջ մասնաւորապէս բազմաթիւ խճուղիք շինուած են։

Կայս. կառավարութիւնը նկատելով որ Ցէրուելեան ելմտայոյզը հաւասարակշռելու անհրաժեշտ պէտք կայ, 1890 մարտ 1էն սկսեալ 150,000 ոսկւոյ նպաստը դադրեցուցած է և միւս կողմէ պաշտաշ դատած է երկրագործական Մնուէներու հասութից մէկ մասն հանրօգուտ շինուելեանց յատկացնել, այսինքն հասութից 100ին տասն որմէ կը գոյանայ տարեկան 35,000 ոսկի։ Այս գումարը մի միայն պիտի ծառայէ ճարտարագիտաց և այլ պաշտօնէից ամսականները վճարելու։ 1870ի խճուղեաց օրինաց տրամադրութեան համեմատ, 16էն 60 տարեկան բոլոր արու անձինք պարտին տարին չորս օր ձրիապէս աշխատիլ ճանապարհաց վրայ և կամ չորսօրեայ աշխատութեան համապատասխան գործ մը կատարել։ Արդ այս գրութիւն ամենօրեայ դանդաստանաց առարկայ կ'ըլլայ, քանզի երկրագործք կ'ստիպուին յաճախ՝ իրենց գաշտային գործերը թողով՝ երթալ ճանապարհաց վրայ աշխատիլ։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն՝ կառավարութիւնն այսուհետեւ կը թոյլատրէ ժողովրդեան այս չորսօրեայ աշխատութեան փոխարէն 12էն 16 ղրուշի տարեկան դումար մը վճարելով ազատ ըլլալ անձամբ աշխատելէ։ Հայիւ եղած է թէ կայսրութեան մէջ՝ ի բաց առեալ Պաղտատի, Հիճազի, Եմէնի և Ափրիկեան գաւառաց բնակիչք՝ չորս ու կէս միլիոնի կը հասնին 16էն 60 տարեկան արու անձինք։

Ենթադրելով որ այս անձանց 100 ին 60ը ստակ վճարէ, տարեկան 450,000 ոսկւոյ դումար մը կը ժողվուի ճանապարհաց և կամիջոց շինուելեան համար։ Արդ՝ յայտնի է թէ իւրաքանչիւր քիլոմեդր ճամբու շինուելեան համար 400 ոսկի ծախք կըլլայ, որմէ կը հետեւի թէ կարելի պիտի ըլլայ այսուհետեւ եւս տարին 1,100 քիլոմեդրի չափ նոր ուղիներ շինել։

Ճանապարհաց շինուելեան համար թէև բազում ջանքեր կ'ըլլան և հետզհետէ երկրին մէջ խճուղիք կը բազմանան, այլ մինչեւ ցարդ յառաջ եկած արդիւնքն եթէ բաղդատենք Եւրոպոյ մի քանի երկրաց մէջ շինուած խճուղեաց երկայնութեանը, իսիտ քիչ է։ Գաղղիա որ Թուրքիայէն փոքր երկիր մ'է, այսօր ունի առաւել քան 100.000 քիլոմեդր խճուղի։ Սակայն պէտք է դիտնալ որ խճուղեաց շինութիւնը Գաղղիոյ մէջ սկսած է անցեալ դարու մէջ, մինչ հոս հազիւ 10-15 տարիէ ի վեր այս մասին ջանքեր կը լինին։

Վ.Ա.Ն.Ո.Ր.Ա.Ց.Ք

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆՔ

Կը յիշուի թերեւս թէ անցեալ օր գիտաւորութիւն յայտնած էի չաւագոյն միջոց մը ցոյց տալ ի բարեկարգութիւն և յարդիւնաւորումն վանական հաստատութեանց որ ի գաւառս։ Զանազի փութացնել իմ մտադրութիւնս՝ նկատելով նախ թէ գործունեայ և ճշմարտապէս օգտակար Վարչութիւն մը ունինք այսօր ի գլուխ ազգային գործոց, և դարձեալ թէ կազմուած է վերջապէս Վանորէից խորհուրդն, որպէս ըսի այլուր, կարեւոր տարերօք, հանդամանք՝ որ բաւական երաշխաւորութիւն մ'է լրջօրէն գործ յ'երեւան բերելու, կամ ազգին այն պատմական հաստատութեանց պատշաճ կարեւորութիւնն ընծայելու գ«նէ յետ այսորիկ, գոնէ յետ մեծագին փորձառութեան, որով իմաստնացուցած պարտի լինել զմեզ Սահմանադրական երեսնամեայ շրջանն։

Մինչեւ ցայսօր ի գործ դրուած զանազան միջոցք ի բարեկարգութիւն ընդհանուր վանորէից, ցաւալի է դիտել, բացասական արդիւնք տուած են գրեթէ միշտ։ Վանորայք, յոյժ անչնչան բացառութեամբ, փոխանակ տակաւ զարգանալու նեւթապէս և բարոյապէս, յետս յետս գնացած են դէպի վատթարացումն, այնպէս զի շատ յոռետես հարկ չէ լինել գուշակելու համար՝ թէ յիսուն տարի չանցած, արդի Հայ սերնդեան անհոգութեամբ, պիտի քայքային փճանան, երկու երեքէն զատ, բոլոր վանորայք, երբեմն վառարանք Հաւատամեաց եկեղեցւոյ և Հայ դպրութեան։ Ազգային ժամանակակից պատմութեան մէջ չի յիշուիր երբէք՝ թէ այս ինչ ժամանակ, այն ինչ դաւառին մէջ, նոր վանք շինուած է, վանական միաբանութիւն հաստատուած է, այլովք հանդերձ։ բայց հնգետասանամեայ պատանին ալ կա՛մ լսած կամ կարդացած է՝ թէ այն ինչ վանքն յաւելեալ դարձած է, թէ այս անուն վանահայրն ըստ հաճոյս կը վանէ վանուց գոյքն, կ'եղծանէ հնութիւններն, թէ միաբան չէ մնացած, և ստացուածք կ'ուչնչանան տակաւ կամ արդէն կերած սպառած են բոլորովին։ Ռուսաստանի Հայոց վանորայք ալ նմանօրինակ բախտի արժանացած են գէ՛թ մեծ մասամբ, և ազգեկէզ նկարագիրք մերթ ընդ մերթ կը տեսնուին տեղական ազգային մամլոյն մէջ։ մինչեւ իսկ Ս. Էջմիածնի թանգարանին հնութեանց կամ ձեռագրաց պահպանութիւնն չէ ի բաղձացեալ վիճակի, որպէս նկարագրեալ էր քանի մը չաբաթ յառաջ Աբէ-Եւլի սիւնակաց մէջ։

Մայրաքաղաքիս ազգային մամլոն կարծես յուսահատած է վանորէից բարեկարգութեան գործէն, և խօսքն իսկ չ'ըներ գրեթէ։ Աբէ-Եւլ միայն անցեալներս կը նշանակէր այն պարտաւորութիւններն զոր Սահմանադրութիւնն դրած է վանական հաստատութեանց վրայ։ Եթէ իւրաքանչիւր վանական հաստատութիւն, գէ՛թ ի սկզբանէ Սահմանադրութեան մինչեւ ցայսօր, յընթացս երեսուն երկար ամաց, խղճի մտօք կատարէր իւր օրինական պարտաւորութիւնն ըստ իւրում կարի, տարակոյս չկայ թէ վանորայք մեր շատ վիրաց դարման պիտի լինէին այսօր, և ոչ թէ վերք ազգային մարմնոյն վրայ։ Գրեթէ չկայ բնաւ հայաբնակ գաւառ յորում չգտնուին քանի մը վանք։ միայն Թուրքիոյ Հայք, ի միասին իմանալով Սսոյ և Աղթամարայ վիճակներն, ունին ԻՆՆ մայրավանք եւ իբր ՀԱՐԻՒՐ ԵՒ ԻՆՆՍՈՒՆ ՎԱՆՔ, ըստ վիճակագրին որ կարծեմ պատրաստուած է ի ձեռն Դեր. Օրմանեան Սրբազանի, և որ հրատարակուած է մինչեւ 1889ի ընդարձակ Օրացուցին մէջ, —թէպէտ վերցուած այս անգամ 1890ի Օրացուցէն ո՛չ իսկ ի՛նչ պատճառաւ։ Այս հաստատութիւնք, եթէ ի բաց առնուին նշանաւորագոյնք, անպատասխանատու մատակարարութեամբ կը վարին ի ձեռն ըստ մեծի մասին տգէտ և պորտապարար եկեղեցականաց, որոց բովանդակ կեանքն թուրքական այս առածով կը պատկերի ճշդիւ։ «Տ--ե՛ է որ --ա՛ռ, Ծ--ի՛ է՛ է՛ --ր Ն--ի՛ է՛ --ղ--ե՛ է՛ --ր հ--ի՛ն ի՛ն է՛ն։» Ի՞նչ կ'ընեն այդ մարդիկ վանուց մէջ, ի՞նչ օգտակարութիւն ունին հաւաքապէս կամ անհատապէս ազգին ընդհանրութեան պիտոյից։ ունի՞ն դպրոց, ունի՞ն մատենադարան, կը պահե՞ն խնամով ձեռագիրներ, կամ մնացա՞ծ են։ դիտե՞ն արդեօք թէ վանրայք հանդերձ ամենայն գոյիւք, մինչեւ ցյետին քարն, ազգի՞ն են, ազգային սեպհականութիւնք են, թէ ինքեանք պատասխանատու են նախ Աստուծոյ որոյ տունն է վանքն, և ապա ազգին՝ որ նոցա հաւատացած է իւր նախնեաց այն նուիրական աւանդութիւններն, լի ա՛նքան հոգեւոյզ յիշատակօք, զորս կամաւ կամ անփութութեամբ եղծանել ջնջել անհնարին ամպարշտութիւն է։ գիտե՞ն արդեօք թէ աննահանջելի պարտաւորութիւն ունին զնդալու այն պատուական հաստատութեանց մէն մի քարին վրայ իսկ, որ զանգուած է մեր բազմերախտ նախահարց քրտամբ և արտասուօք։ կը խորհի՞ն արդեօք թէ այն բազմադարեան մենաստանաց չատին մէջ ամփոփուած են նշխարք այնպիսեաց՝ որոց անուանք դեռ կը յուզեն ամէն եկեղեցասէր Հայու սիրտն ի սիրուս աշխարհի։ Այն վանականաց վրայ պարտականութիւն դրած է ազգն՝ յարարիւն պահապան կանգնել ազգային անհնանալի հնութեանց, կենօք չափ ուանդապահ լինել Հայ ազգի սրբազան յիշատակարանաց։

Ազգային Սահմանադրութեան 48րդ յօդուածը կ'ըսէ։ «Վանորէից Խորհուրդին պաշտօնն է՝ իւրաքանչիւր Վանքի Կանոնաց գործադրութեանը հսկել և վերատեսչութիւն ընել, եկամուտներն ու հասոյթները ստուգել, և ծախքերը քննել և կանոնաւորել։» Այս յօդուածն լիազօր իրաւունք կուտայ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ի գործ դնել վերին հսկողութիւն վանական հաստատութեանց վրայ ի ձեռն Վանորէից Խորհրդոյ։ բայց Սահմանադրութեան հաստատութենէն ի վեր այս երեսներորդ տարին է, և մեք կը սպասենք տակաւին վանորէից բարւոքման և արդիւնաւորման։ ինչ որ վերջապէս այս բազմամեայ փորձառութիւնն ուսուցած է մեզ՝ այս է թէ Վոսփորի ափանց վրայ գործող Վանորէից Խորհուրդն, այն պայմանաց մէջ յորս գտնուած է ցայսօր, չկարէ իրական արդիւնք ցոյց տալ, կամ իւր սահմանադրական պաշտօնին պարտաւորութիւններն ըստ արժանւոյն կատարել։ ամէնէն աւելի բարեյօժար Վանորէից Խորհրդոյ մը գործունէութիւնն ալ՝ գործելու սովորական եղանակին մէջ՝ դատապարտուած է բացարձակ ամլութեան։ Նոր փորձոյ պէտք չկայ։

Ահա այս և այսպիսի մտածութեամբ, զորոց մանրամասն խօսել շատ երկար կը լինի, կարեւոր և օգտակար կը համարիմ քանի մը պայմաններ առաջադրել Ազգ. Պատ. Վարչութեան ի բարեկարգութիւն և յարդիւնաւորումն ընդհանուր Վանորէից։

Ա.—Իւրաքանչիւր վիճակի առաջնորդ, եպիսկոպոս կամ վարդապետ, իւր թեմին մէջ գտնուած վանորէից մատակարարութեան վրայ անմիջական հսկողութեան պարտաւորութիւն ունենայ՝ տարեւոր համարատուութեամբ առ Կեդր. Վարչութեան Խառն Ժողովն։

Բ.—Ազգ. Վարչութեան Վանորէից Խորհուրդն, ի ձեռն թեմական առաջնորդաց, վարէ վերին հսկողութիւնն բոլոր վանորէից վրայ՝ յատուկ կանոնագրութեամբ կամ հրահանգօք որ վաւերացեալ լինին ի Խառն Ժողովոյ կամ նոին իսկ յերեսի Ժողովոյ։

Գ.—Այցելու տեսուչք, եկեղեցական կամ աշխարհական, ընտրեալք ի Խառն Ժողովոյ, մերթ ընդ մերթ երթան ի գաւառս յայցելութիւն վանորէից, ի մտոյ քննեն մէն մի վանուց նիւթական և բարոյական վիճակն, ըստ Կանոնագրի լիազօր իշխանութիւն ունենան ի գործ դնելու ամէն բարւոքումն որ ի դէպ է և յարմար տեղական պարագայից, և ապա տեղեկագրեն առ Վարչութիւնն ինչ որ տեսած կամ ըրած են ի բարեզարդութիւն այս կամ այն վանուց։

Դ.—Ըմբոստ վանականք, կամ այնպիսիք որ չեն իմիք պլտանացու, հեռացուցուին ի վանուց, ի հարկին՝ ձեռամբ տեղական կառավարութեան։

Ե.—Յետ հրատարակութեան վաւերացեալ Կանոնագրին, եթէ վանահայր ոք կամ ընդհանրապէս վանականք զեղծումն գործեն վանուց մատակարարութեան մէջ, կամ հակառակ վարուին հաստատեալ կանոնաց, հրամանաւ Խառն Ժողովոյ անմիջապէս արտաքսուին ի ձեռն թեմական առաջնորդին, և կամ խստիւ պատժուին յօրինակ և ի զգուշութիւն։

Զ.—Այն վանականք որ իւրեանց պարտաւորութիւնն անթերի կը կատարեն ի շինութիւն վանուց՝ պատշաճ դատուած օրինակաւ վարձատրուին յԱզգ. Կեդ. Վարչութենէ ի խրախոյս այլոց։

Այս սկզբանց վրայ, որք ոչ իւիք կը հակառակին Սահմանադրութեան, յօրինեալ վանական կանոնագիր մը, մանրամասն հրահանգօք ցշդելով վանականաց պարտաւորութիւնն և իրաւունքն, վստահ եմ թէ մեծ մասն կուտայ վանորէից անդադար բարեկարգութեան, որք ի սակաւ ժամանակի կ'արդիւնաւորին մեծապէս, կամ ըստ արդեանց կը պատասխանեն ազգային ընդհանուր բաղձանաց։

Ց. ԴՈՒՐԳԻՆ

ՄՈՒՍԱ ՊԷՅԻ ԴԱՏԸ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ Ն ՀԱՐՑԱՔՆՆԻՉՆԵՐԻՆ

ԿԱՐԱՒԱՆԱՊԵՏ ԱԼԻ ԱՂՅԻ

ԱՌԱՋԻ ՀԱՐՑԱՔՆՆԻՉ ԴԱՏԱՒՈՐԱՑ

Յայտարարութիւնք Վանեցի Հասանի, քսան հինգ տարեկան, բնակեալ Բ. Դրան շրջակայ Խոճա խանին մէջ և բեռնակիր մրգեղինաց մաքսատան մէջ։ Յետ երդման։ Արձանագրեալի 2 դեկտ. 305։

Հ.—Քիւրտ Մուսա պէյն ու կարաւանապետ Ալի աղան կը ճանչնա՞ս։

Պ.—Երկուքն ալ կը ճանչնամ։

Հ.—Ասոնց հետ յարաբերութիւն մը կամ ազգականութիւն մը ունի՞ս։

Պ.—Ո՛ և է ազգականութիւն չունիմ։

Հ.—Բ. Դրան մօտ գտնուած թէքքէ-ին Շէյխ՝ Ասպուլլահ էֆէնտիի սենեակը կը յաճախե՞ս։

Պ.—Ամեն տեղն կ'երթամ կ'ուզամ թէ՛ աղօթելու և թէ Շէյխ էֆէնտիին հետ տեսակցելու, զի թէքքէն իմ բնակած տեղս մօտ է։

Հ.—Այս մօտ օրերս քիւրտ Մուսա պէյն ու կարաւանապետ Ալի աղան տեսա՞ր Շէյխ Ասպուլլահ աղայի թէքքէին մէջ։

Պ.—Գրեթէ քսանեւութ կամ քսան օր առաջ օր մը զոր չեմ յիշեր, ժամ 8ին թէքքէն գնացի աղօթելու համար։ Յետոյ Իպրահիմի հետ Շէյխ Ասպուլլահ էֆէնտիի քովը գնացինք ձեռքը պագնելու համար։ Շէյխին քովը կը գտնուէին քիւրտ Մուսա պէյ, կարաւանապետ Ալի աղա և Մուսա պէյի սպասաւորը։ Շէյխը հրաւիրեց մեզ նստիլ և մենք ալ համակերպեցանք։ Շէյխը Մուսա պէյէն տեղեկութիւն հարցուց գատին նկատմամբ։ Մուսա պէյ պատասխանեց թէ տակաւին կը գտնուին և Ալի աղան ցոյց տալով, ըսաւ։ «Աւասիկ այս Ալի աղան ալ իմ դատախազս է»։ Շէյխը հարցուց Ալի աղայի թէ ի՞նչ կը պահանջէր Մուսա պէյէն։ Ալի աղա պատասխանեց թէ զինքը կողոպտած էին, թէ վճռաւականք իրեն դէմ դատ բացած էին և թէ ինք ալ Մուսա պէյի դէմ դատ բացած էր։ Մուսա պէյ պատասխանեց։ «Ալի աղա իսկզբանէ թո՛ղ երդում ընէ թէ ես առած եմ այդ ապրանքներն, ես ալ ապրանքները տամ»։ Շէյխ էֆէնտին ալ Ալի աղայի առաջարկեց որ երդում ընէ և Մուսա պէյ ալ տայ այդ ապրանքները։ Մուսա պէյ նուիրական գիրքը ցոյց տալով Ալի աղայի, ըսաւ որ ձեռքը վրան դնելով երդնու և ինք ալ տայ Ալի աղայի ապրանքներն։ Ալի աղա պատասխանեց։ «Կ'երդնում. դու հոն չէիր։ իմ ապրանքներս քիւրտերը առին»։ Մուսա պէյ յարեց թէ քանի որ ինք չէր առած ի՞նչու համար իրմէ կը պահանջէիր։ Ալի աղա պատասխանեց թէ եթէ Մուսա պէյ չը պահանջէիր, չէիր կրնար առնուլ իւր ապրանքները։ Մուսա պէյ եւս ըսաւ թէ Աստուծոյ անհաճոյ է այդ։ Ալի աղա Շէյխին ձեռքը պագնելով մեկնեցաւ և մենք ալ գնացինք։

Հ.—Ստորագրէ՛ այդ ըսածներդ։

Պ.—Գրել չեմ գիտեր։ կնիք ալ չունիմ։

Հարցաքննիչ դատաւորք կ'ստորագրեն Հասանի յայտարարութիւնը, նշանակելով որ Հասան գրել չգիտէ ու կնիք չունի։

* *

Յայտարարութիւնք Քարբերդի Շէրօ գաւառակի ջրհանկրաց պետ Իպրահիմի, երեսուն տարեկան, որ Բ. Դրան ջրհանկրաց յատուկ տեղը կը բնակի և մրգեղինաց մաքսատան մէջ բեռնակրութիւն կ'ընէ։ Յետ երդման։ Արձանագրեալ ի 2 դեկտեմբեր 305։

Հ.—Քիւրտ Մուսա պէյն ու կարաւանապետ Ալի աղան կը ճանչնա՞ս։

Պ.—Երկուքն ալ չէի ճանչնար, սակայն այս անգամ Շէյխ էֆէնտիին քով տեսայ։

Հ.—Ագոնց հետ ունէ՞ յարաբերութիւն, ազգականութիւն ունի՞ս։

Պ.—Ոչ։

Հ.—Բ. Դրան շրջակայքը գտնուած Շէյխ Ասպուլլահ էֆէնտիի թէքքէն կը յաճախէի՞ր։

Պ.—Սմեն ժամանակ կը յաճախեմ։

Հ.—Քիւրտ Մուսա պէյն ու կարաւանապետ Ալի աղան ե՞րբ տեսար Շէյխ էֆէնտիին քով։

Պ.—Գրեթէ քսան եւ ութ կամ քսան և ինն օր առաջ հինգշաբթի օր մը իրիկուան ժամ 10ին թէքքէն գնացի և աղօթքս կատարելէ յետոյ Շէյխ Ասպուլլահ էֆէնտիի սենեակը գնացինք այցելութիւն տալու համար։ Հոն կային Մուսա պէյը, Ալի աղան և Մուսա պէյի ըսպասաւորն, զոր չէի ճանչնար և յետոյ ճանչցայ։ Հոն էր նաեւ Հասանը։ Շէյխ էֆէնտին հարցուց Մուսա պէյի թէ դատը ի՞նչ վիճակի մէջ էր։ Մուսա պէյ պատասխանեց թէ կը հարցաքննուին եւ թէ Ալի աղան եւս իրեն դէմ դատ բացած էր։ Շէյխ էֆէնտին հարցուց Ալի աղայի թէ Մուսա պէյէն ի՞նչ կը պահանջէր։ Ալի աղա պատասխանեց թէ զինքը կողոպտած էին։ Շէյխ էֆէնտի հարցուց թէ զինքը կողոպտողը Մուսա պէ՞յն էր։ Ալի աղա ըսաւ թէ Մուսա պէյ կողոպտած էր։ Մուսա պէյ յարեց, «Ալի աղա՛, դու հայերուն միացեր ես։ Անոնց դատն ու նը-պատակն ուրիշ է։ Ես տեղեկութիւն չունիմ թէ քու ապրանքներդ ինչ եղած են։ ես զքեզ չկողոպտեցի։ եթէ երդնուս պիտի տամ քու ապրանքներդ և զքեզ Աստուծոյ պիտի յանձնեմ։ Շէյխ էֆէնտին եւս ըսաւ Ալի աղայի թէ Մուսա պէյ հրշմարիտ կը խօսէր, թէ իրաւունքին այդպէս կը պահանջէր և թէ եթէ երդում ընէր, ապրանքները պիտի տար։ Յետոյ Մուսա պէյ գրպանէն նուիրական գիրքը հանեց եւ Ալի աղա ալ ձեռքը վրան դնելով երդում ըրաւ եւ ըսաւ թէ Մուսա պէյ հոն չէր և թէ իւր ապրանքները քիւրտերն առած էին։ Յետոյ Մուսա պէյ յարեց թէ քանի որ քիւրտերը զինքը կողոպտած էին, ի՞նչու իրմէ կը պահանջէր։ Ալի աղա պատասխանեց թէ եթէ Մուսա պէյէն չը պահանջէր, չպիտի կըրնար իւր ապրանքներն առնուլ։ զի վաճառականք իրմէ կը պահանջէին։ Մուսա պէյ ի պատասխանի ըսաւ թէ կառավարութիւնը կարող է գտնել Ալի աղայի ապրանքներն և իրեն յանձնել։ Մենք ալ ըսինք Ալի աղայի թէ, քանի որ Մուսա պէյ չէր առած, ի՞նչու անկիւ կը պահանջէր։ Յետոյ ամենքս ալ Շէյխ էֆէնտիի ձեռքը պագնելով մեկնեցանք։

Հ.—Ստորագրէ՛ այդ ըսածներդ։

Պ.—Կ'ստորագրեմ։

* *

Կրկին յայտարարութիւնք անձնական դատախազ կարաւանապետ Ալի աղայի, բնակեալ ի Վէզիր խան։ Արձանագրեալ ի 7 դեկտեմբեր 305։

Հ.—Ի՞նչ Իրան հանդէպ դանուած Հանի պէչիր Ագա թէքքէն կ'երթա՞ս, մէնցի Եէյլը Ասպուլլահ էֆէնտիին դեռ կը տեսնուի՞ս։

Պ.—Դրեթէ ամիս մը և կամ քառասուն օր առաջ՝ սեպտեմբերի մը գնացի այդ թէքքէն և տեսնուեցայ Եէյլը Ասպուլլահ էֆէնտիի հետ։

Հ.—Մուսա պէյը հո՞ն էր։

Պ.—Ան ալ հոն էր։

Հ.—Ուրիշ ոչ կայ։

Պ.—Մուսա պէյի սպասաւորն Ալի եւ ուրիշ երկու քիւրտեր, որոնց անունը չեմ գիտեր։ Ասոնցմէ մին եկաւ և Շէյխ էֆէնտիին գլուխը պագնելէ ետքը մեկնեցաւ։

Հ.—Շէյխ էֆէնտին ի՞նչ տաթիւ հաղորդակցութիւն ունի քեզի դէմ։

Պ.—Եթէ հարցը զրուշ կորսնցնեմ, Շէյխ էֆէնտին հազար ղրուշի հաճոյք կ'ունենայ։

Հ.—Ի՞նչու համար։

Պ.—Առաջուընէ զիրար չէինք ճանչնար, առաջարկեց որ Մուսա պէյի հետ հաշտուիմ և կարգադրութիւն մը ընեմ։ ես շանգուեցայ, այդ պատճառաւ ինձ հետ դատակարութիւն ունի։

Հ.—Ի՞նչէն գլուխս թէ Հասան ու Իպրահիմ առազակներ են։

Պ.—Առաջուընէ մինչեւ իրիկուն փէսերներն կը ծռեն ու շուկայներու մէջ կը պտտին։ Ասոնցմէ մին, Շէյխ էֆէնտիի հետ տեսակցելէն տասն օր յետոյ, տասն ոսկի ուզեց խնամէ, յարելով որ եթէ չտամ, զիս պրար զրպարտեն և պրաի ը-սեն թէ Մուսա պէյ իսկ գործիս մէջ ոնէ մասնակցութիւն չունի։

Հ.—Այդ մարդ ո՞վ և որո՞ւ քով քեզի ըսաւ այդ խօսքերը։

Պ.—Ման եկաւ և մէկ քանի մարդու քով ըսաւ, սակայն չեմ յիշեր թէ ո՞վ էին այդ մարդիկ։ Մտածեմ և յետոյ գամ իմաց տամ։

Հ.—Ստորագրէ՛ ըսածներդ։

Պ.—Կը կնքեմ։

Ալի աղա կը կնքէ և հարցաքննիչ դատաւորք կ'ստորագրեն։

* *

Կրկին յայտարարութիւնք անձնական դատախազ կարաւանապետ Ալի աղայի։ Արձանագրեալ ի 11 դեկտեմբեր 305։

Հ.—Քու անցեալ յայտարարութեանդ մէջ ըսեր ես թէ չես յիշեր անուններն այն մարդոց, որոց ներկայութեան Հասան ու Իպրահիմ քեզմէ տասն ոսկի պահանջած էին, յարելով որ հակառակ պարագային մէջ զքեզ պիտի զրպարտեն և թէ մտածելու ժամանակ ուզած էիր։ Մտածեցի՞ր, կը յիշե՞ս, որո՞նք էին այդ անձինք։

Պ.—Ըսելիքս այն տաեն միայն պիտի ըսեմ երբ Շէյխ էֆէնտին եւ Հասան ու Իպրահիմ դատարանի ներկայանան եւ անդ նուիրական գրքին վրայ երդում ընելով վկայեն։

Հ.—Դատարանի առջեւ ըսելիքներդ ուրիշ։ Ըսէ թէ ո՞վ խմցաւ այդ խօսքերը։

Պ.—Հիմա բան մը չեմ ըսեր։ Դատարանին առջեւ պիտի ըսեմ։ Այն տաեն պիտի ըսեմ երբ Շէյխ էֆէնտի եւ Իպրահիմ ու Հասան վկայեն դատարանի առջեւ։

Հարցաքննիչ դատաւորք կ'ստորագրեն և Ալի կը կնքէ։

(Շարունակելի)

ՀԱՄԱԶԳԱՑ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Համազգաց Վարժարանին խնամակալութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու թէ Հայ օրիորդաց բարձրագոյն կրթութեան մը միջոցները լիովին ապահովելու դիտաւորութեամբ, Համազգայնեցուցած է Վարժարանին Ծրագրին ազգեանց բարձրագոյն դատարակութեան համար յԵւրոպա ընդունուած վերջին և կատարելագոյն ծրագրոյ։

Ուսմունք մասամբ փոփոխեալ լեզուաւ պիտի աւանդուին։

Ընտանեկան ընթացքը, (նախակրթարանէն զատ), «Հինգ տարուան է», երկու շրջանի բաժնուած։ «Առաջին շրջանի մէջ՝ «որ եռամեայ» է, այն աշակերտուհիք՝ զորս իրենց ընտանիքը պատշաճ կը համարին առնուլ գպրոցն, ի լրումն երրորդ տարուան, պիտի ընդունին ընտիր դատարարութեան մը անհրաժեշտ տարերքը։ Այս շրջանս աւարտող օրիորդաց կը տրուի «ընծայագիր» մը («սէրտիֆիկատ»)։ Երկրորդ շրջանն՝ որ «երկու տարի կը տեւէ, յատկացեալ է աւելի կատարեալ կրթութեան մը, ի փոխան այս շրջանին, օրիորդք կ'ընդունին «վերկայադիր» մը («տիրլյոմ»)։

Այս հնգամեայ ընթացքին զատ, Վարժարանը պիտի ունենայ նաեւ լրացուցիչ «վերջերդ» տարի մը՝ յորում աշակերտուհիք կարող պիտի ըլլան զարգացնել իրենց մասնաւոր ձիրքն, և պատրաստուիլ յատուկ ուսումնական ասպարէզներու։

Ընդհանուր ծրագիրն ի լրյս պիտի ընծայուի ի մասոյ։

Վարժարանին Նոր ծրագրոյն պահանջմանց համեմատ, ուսուցչաց ակուռը կազմուած է հետեւեալ եղանակաւ, ոսկեալ ի Մարտի 1890։

ՈՒՍՄՈՒՆՔ ԵՒ ԴԱՍԱՏՈՒԻՔ

Արհեստագիտութիւն, բարոյական և Մայրենի լեզու։—Է. ԴԱՒԻԹ Վ. ՆԱԶԱՐԻԹԵԱՆ։

Ցիրանարէն լեզու և մատենագրութիւն։—ՏԻԿԻՆ ԳՈՆԱԼԷՆ—Պ. ՇԱՒԱԼԻ։ («Դասատու Ղալաթասարայի»)

Պատմութիւն և Աշխարհագրութիւն։—Է. ԴԱՒԻԹ Վ. ՆԱԶԱՐԻԹԵԱՆ—Պ. ՇԱՒԱԼԻ։

Զափարեական ուսմունք։—Պ. ՄԻԼՏՈՆ ՍԵՐԲԵԱՆ—Պ. ԿԻԱՆՕՒԼ («Դասատու Ղալաթասարայի»)։

Բնական պատմութիւն և Բնական գիտութիւնք։—Պ. ՊԻԼՏՈՆ Ս ԳԱՐԵԱՆ—Պ. ՍՍՐԼ («Դասատու Ղալաթասարայի»)։

Անգլերէն լեզու—Օր. ՇԱՒԼԸՆՏ։

Երգ։—ՏԻԿԻՆ ԼԻԼԱՍԱՐԻ։

Գեղագրութիւն և գծագրութիւն։—Պ. Ց. Վ. ԱՍԻԼԵԱՆ։

Ձեւի դաս։—Պ. ԴԱԼԼԷՆՏԻՐԵԱՆ։

Գերմաներէնն և ուրիշ լեզուները կ'աւանդուին յատուկ թոչակաւ, ծնողաց և Վարժարանին Տեսչութեան հետ համաձայնութեամբ։ Վարժարանին թոչակը տարեկան վեց սմբ. ոսկի է, վճարելի եռամսեայ կանխիկ։ ո՛ և է պատճառաւ բացակայութեան համար, տարեկան թոչակն ոչ ինչ չը զեղչուիր։ 317 3—6

ՀԱՅ ԹԷՅԱՎԱՃԱՌ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Ց. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

10 ՃԷԼԱ-ՊԷՅ ԽԱՆԻ ՏԱԿԸ 10

ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ, ՃԱՎԱՅԻ ԵՒ ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ

ԸՆՏԻՐ ԵՒ ԱԼՈՐԺԱՀԱՄ ԹԷՅԵՐ

Վաճառատունս իւր հաստատութենէն ի վեր իւր ուղղութեամբ, պատուաւորութեամբ և անխարդախ գործառնութեամբ ստացած հռչակաւ, թէ գաւառներու մէջ և թէ յատիս խիստ շատ յաճախորդներ գտած ըրած է։

ՎԱՃԱՌՄՈՒՆԻՔ

ՄԱՆ ԵՒ ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ 52

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՄԲԷՐԻ

Ֆէս վէ պէզ ֆապրիքայի հիւմայունլէրինտէ իսթիմլատէն սաքիթ քէօհնէ ամանիյի նուհասիյէ վէ նուհաս պասմա սիլինտիրլէրի իլէ թիմուր մաքինա վէ քազան վէ պոյա վէ էտէվսիթ սարբէ ֆիրուխթ օլունմաք իւզրէ մէվքբյի միւզայէտէյ քոնբէրտրզնտան վէ իշպու թարիխտէն իթիպարէն նիհայէթ օն կիւն խիթամնա գատար միւզայէտէյէրի իճբարքբլընճաղընտան իշթիրայա թալիպ օլանլարբն պէհէր կիւն լէվազիմաթը ուսմամիյէ տուրբէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

25 շուպաթ 1890 339

Նօ. 37 2—3

50 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

0 Գրուսան, 94

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

"ՓԻՆԻՔՍ"

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳ. ՈՍԿԻ 1,000,000 — Հիմնեալ ի Լոնդոն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկւոյ դրամն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Գալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

6

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » » 12,773,779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 — Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծագանգուկ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուլքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահէջ—Գաբու, Եօռկիատիս խան.

11

ԾԱՆՕԹ.—Տեառք Ներսէսեան Հայր և Որդի, Ընկերութեանցս Պոլսոյ դրամատեարք, լիակատար ՎԱՐԿ ու ՀՐԱՀԱՆԳ ընդունած են վճարելու անմիջապէս այն ամէն վնաս, որոյ հաշիւը հաստատուած է և վաւերացեալ Ընդհ. Գործակալութենէն։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՒ

Ճիւնուտը ձէնապը Միւ-միւքեանէ՝ Շէհրը Բամնգանը Շէրիֆաէ վերիլմէք իւզրէ միւպարեա օլունաճագ օթուզտան գրրգ պին գրյէ գատար բէշլին իմասնա թալիպ օլանլարը թարիխը իլանէն իմիսպարէն պիր հաֆիֆայա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմամի տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

24 շուպատ 1890 — 336
Նո. 34 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՒ

Ճիւնուտը ձէնապը Միւլիւքեանէ իչին պիր սէնէլիք օլարագ միւպարեա օլունաճագ եիւզ օթուզ պին չէքի հաթասպլա իքի պուշուզ տան իւչ միլիոն քիլո քէսմիւրիւն իմասնա թալիպ օլանլարը մագամը Սէրասքէրի լէվազիմամի տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

24 շուպատ 1890 — 337
Նո. 35 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՒ

Միւպարեա օլունաճագ եիւզ էլիտէն եիւզ սէքսէն պին քիլո թրիէսմէք թօրպա շէքէրինին իմասնա թալիպ օլանլարը թարիխը իլանէն իմիսպարէն պիր հաֆիֆայա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմամի տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

24 շուպատ 1890 — 338
Նո. 36 — 3—3

ԽԼՈՒԹԻՒՆ

Եւ բզզիւնք գլխու մէջ։ Մէջոց իւր տան մէջ բուժելու զոյնս, առանց ընդհատելու իւր պարապմունքն։ 30 սանդիմ գրկելով կ'ստացուի 132 երեսով պատկերազարդ տետրակ մը։ Դիմել առ. 18

M. Nicholson, 4, rue Drouot, Paris

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ — ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ

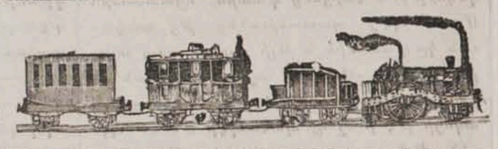

ԴԻՒՐ Կ. ՊՈԼԻՍ—ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՊԷԼԼՈՎԱ

Կառախսումք Կ. Պոլսէն մեկնող	Երեւ. Կուխ. Ձեռն. Ճամբ. թ. 2 Բէշ Էլ.	թ. 4 Ամ. օր	Կուխ. Խառն. թ. 52 Պմ. օր	Կառախսումք Կ. Պոլիս եկող	Երեւ. Կուխ. Ճամբ. թ. 1	թ. 3 Ամ. օր	Կուխ. Խառն. թ. 123 Բէշ-էլ-էր
	Երեկոյ ժ. վ. Բէշ Էլ.	Երեկոյ ժ. վ.	Առաւ. ժ. վ.		ժ. վ. Բէշ Էլ.	ժ. վ. Ամ. օր	ժ. վ.
Կ. Պոլիս մեկնում	7 20	8 13	7 50	Սէլանիկ մեկնումս			
Գալաթա—գարու			8 8	Սէրէս		6 00	
Եէնիքեա—գարէ			8 22	Վիէննա	8 23	2 33	8 00
Մագրիսիւզ			8 39		Բէլ-գրատ	Ամ. օր	
Անդրիանուպոլիս			8 52	Պուտապէշթ		2 40	
Փիլիպէ, —Զէյթունա			9 4	Պէլկրատ	9 30		
Էրմենի—գարէ			9 43	Նիշ	9 30		
Չորլուլէյ		9 46	10 15	Սոֆիա	9 00	12 16	
Զամիպոլա			10 55		Բէյ-էլ-էր		
Գեապէճէ	9 50	10 46	11 33		Առաւ.	Երեկոյ	Առաւ.
Սիռնէլի			12 51				
Զէրբէ-պէյ ժամանումս		12 02	1 33	Պէյօղլա մեկ.	12 40	3 57	
Զէրբէ-պէյ մեկնումս		12 04	1 53	Պարամպէյ		4 15	6 15
Զորլու	11 50	12 47	2 47	Թամամ Բաղարճիք		4 42	6 58
Մուրատլը—Գէօքճէլի			3 37	Փիլիսէ ժամ.	2 12	5 35	8 05
Սէքիրլէր—Զէյթինլիք			4 7		2 17	6 00	8 29
Լիւլէ—Պուրլար		2 19	4 47	Գամա մեղրա—Սիր անիմաք		6 24	9 00
	Բէ-էլ-էր			Բաղարլը	3 03	6 47	9 52
Գազա—Լյուլի	1 33	2 31	5 31	Եէնի Մահալլէ		7 12	10 36
Բալիկ—Էյ			6 14	Գազանճէք—Հաճիէյ		8 1	12 00
Սէզլէր—Քէօրրիւ		3 37	6 33	Թրքնօվա—Սէմէնդի ժամ.	4 33	8 33	12 44
Գուլէլի—Պուրլար		4 15	7 32				Երեկոյ
Իզմիր			7 37				Կուխ. Խառն. թ. 124 Ամ. օր
Ադրիանուպոլիս ժամ	4 14	5 09	8 43				
			Երեկոյ				
			Կուխ. Խառն. թ. 122 Ամ. օր				
			Բէ-էլ-էր				
			Երեկոյ	Թրքնօվա—Սէմէնդի մեկ.	5 00	8 42	1 05
				Ժ. մ.	5 24	9 00	1 38
				Հարմանլը մեկ.	5 29	9 24	1 53
				Ժամ.	6 10	10 02	2 52
				Մուսթաֆա-փաշա մեկ.	6 15	10 17	3 16
				Գասրքէյ			3 53
				Ադրիանուպոլիս ժամ	7 09	11 13	4 30
							Երեկոյ
							Կուխ. Խառն. թ. 51 Ամ. օր
							Առաւ.
Թրքնօվա—Սէմէնդի մ.		8 01	11 15	Ադրիանուպոլիս մեկ.	7 14	11 23	6 2
Գասրքէյ—Հաճիէյ		8 38	12 10	Գուլէլի—Պուրլար (Պիւֆէ)		12 19	7 13
Եէնի—Մահալլէ		9 27	1 24	Ալգուն—Քէօրրիւ		12 38	7 25
Բաղարլը	8 32	9 53	2 9	Բալա—Քէշ			8 55
Գամա մեղրա—Սիր անիմաք		10 20	2 46	Գազա—Լյուլի	9 36	1 40	9 35
Փիլիսէ ժամ.	9 21	10 42	3 11	Լիւլէ—Պուրլար		2 18	10 24
մեկ.	9 31	1 2	3 31	Սէրիլէ—Զէյթինլիք			11 00
Թամամ Բաղարճիք		11 58	4 54	Մուրատլը—Քէօքճէլի			11 36
Սարամպէյ		12 24	5 25	Զորլու		3 48	12 12
Պէյօղլա ժամ.	11 10	12 43					1 09
	Առաւ.	Երեկոյ	Երեկոյ	Զէրբէ-պէյ ժամ.	12 12	4 23	1 53
	Բէ-էլ-էր			մեկ.	12 17	4 30	2 13
Սոֆիա ժամ.	3 18	4 29		Սիռնէլի			3 03
Նիշ	9 20			Գեապէճէ			3 35
	Բէ-էլ-էր			Զամիպոլա	1 57	6 11	4 27
Պէլկրատ	2 43			Հասուտ-քէյ		6 47	5 18
Պուտապէշթ	10 05	1 25		Ալբարմա—գուլէ			5 42
Վիէննա	3 15	7 15		Փիլիրիւ—Զէյթինլիք			6 13
	Բէ-էլ-էր			Ալտինքեանոս			6 27
Սկիւպ		12 40		Մաքրի—գիւղ			6 42
Սէլանիկ		9 35		Եէսիր—գուլէ			7 00
				Գուլա—Գարու			7 14
				Կ. Պոլիս (Պիւֆէ) ժամ.	4	8 15	7 20
					Երեկոյ	Առաւ.	Երեկոյ

Ստորագծեալ վագրկեանները գիշերուան ժամեր կը նշանակեն սկսելով երեկոյեան 6էն մինչև առաւօտեան ժ. 5 59 (Ը. Ե)

171

ԴԻՒՐ ԿԱՊԱԼԻՍ—ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՍԱՆՏԷՖԱՆ

Կառախսումք թ. 512/522 Սէլանիկէն ամէն օր	Առաւ. ժ. վ.	Կառախսումք թ. 523 Վիէննայէն ամէն օր	ժ. վ.
Սէլանիկ (Պիւֆէ) մեկ.	6 00	Վիէննա մեկ.	8 00
Թեսալոնիկ	6 30	Պուտապէշթ	2 40
Ալամանօվօ	7 10	Պէլկրատ	10 55
Գարասուլու	7 31	Նիշ	5 30
Նիսմէնճէ	7 41		Առաւ.
Կէօրկէլի	8 17	Սոֆիա մեկ.	10 40
Միռօվատ	8 51	Պուգանոֆչէ	10 55
Պիրմանիկիա	9 00	Պուգանոչէ	11 23
Տէմիրգարու (Պիւֆէ) ժամ.	9 32	Բրէշտօվա	11 40
մեկ.	9 42	Թապանոֆչէ	12 08
Գիւմիւլճինա	10 27	Գուլմանօվա	12 37
Վէնէֆիանօ—Կրատաբ	11 06	Հասուպայար	1 13
Քէօրրիւլիւ ժամ.	11 53	Լուպիւպ (Պիւֆէ) մեկ.	1 49
մեկ.	12 03	ժամ.	2 01
Զէյթինլիքօ	12 51	Զէյթինլիքօ	2 37
Լուպիւպ (Պիւֆէ) ժամ.	1 27	Քէօրրիւլիւ ժամ.	3 20
մեկ.	1 49	մեկ.	3 30
Հասուպայար	2 29	Վէնէֆիանօ—Կրատաբ	4 20
Գուլմանօվա	3 22	Քրիմօվոգ	5 03
Թապանոֆչէ	3 53	Տէմիրգարու (Պիւֆէ) ժամ.	5 37
Բրէշտօվա	4 21	մեկ.	5 52
Պուգանոֆչէ	4 33	Միռօվատ	6 20
Պուգանոֆչէ	4 57	Կէօրկէլի	6 55
Պալէֆչէ ժամ	5 10	Նիսմէնճէ	7 19
Երեկոյ	Երեկոյ	Գարասուլու	7 31
Ն/Հ ժամ	9 40	Ալամանօվօ	8 04
Պէլկրատ	4 48	Թեսալոնիկ	8 24
Պուտապէշթ	1 23	Սէլանիկ (Պիւֆէ) ժամ.	9 01
Վիէննա	7 13		9 35
			Երեկոյ

ԴԻՒՐ ԻՍԿԻԹԻՊ—ՄԻԹՐՕՎԻՑԱ

Կառախսումք թ. 622 Իսկիսպէշէն բշ դշ ուր.	Առաւ. ժ. վ.	Կառախսումք թ. 621 Միթրովիցայէն գշ եշ շբ	Առաւ. ժ. վ.
Լուպիւպ (Պիւֆէ) մեկ.	7 40	Միթրովիցա (Պիւֆէ) մկ.	7 25
Լէշէան	8 47	Վուչիտրն	7 47
Քարասանիք	9 42	Ֆրէշթինա	8 41
Վէնիրոզվից	10 52	Լիբիթիան	9 36
Լիբիան	11 45	Վէնրոզվից	10 37
Բրէշթինա	12 37	Քարասանիք	11 24
Վուչիտրն	1 23	Լէշէան	12 01
Միթրովիցա (Պիւֆէ) ժմ.	1 40	Լուպիւպ (Պիւֆէ) ...ժամ.	12 54
	Երեկոյ		Երեկոյ

ԹՐՔՆՕՎԱ—ՍԷՄԷՆԴԻ—ԵԱՄՊՕԼՈՒ

Կառախսումք թ. 322 Բշ. Դշ. Ուր	ժ. վ.	Կառախսումք թ. 321 Գշ. Եշ. Շբ.	ժ. վ. Առաւ.
Հաղորդակցութիւն գիւղաւոր գծին կառախմբոց հետ		Նամիսլու մեկ.	6 06
		Սիմիս—Քէրմանիք	7 13
		Եէնի—Չայրա	8 09
	12 44	Բանտէ—Մահալլէսի	9 12
Պարմակլէն ժամ.	10 55	Գարաբուռնար	10 12
Ագրիանուպոլ ն ժամ.		Թրքնօվա—Սէմէնդի ժամ	10 46
	Երեկոյ		Առաւ.
Թրքնօվա—Սէմէնդի մեկ.	1 15	Հաղորդակցութիւն գիւղաւոր գծին կառախմբոց հետ	
Գարաբուռնար	2 00		
Բանտէ—Մահալլէսի	3 05		
Եէնի—Չայրա	4 15		
Սիմիս—Քէրմանիք	5 10	Ագրպոլոյ համար մեկ.	1 03
Նամիսլու ժամ.	6 00	Պարամպէյի համար մկ.	11 15

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՏԷՏԷ ԱՂԱՃ

Կառախսումք թ. 222 Գշ. Եշ. Շբ.	ժ. վ. Երեկոյ	Կառախսումք թ. 221 Բշ. Դշ. Ուր.	ժ. վ. Առաւ.
Տէսէ—Աղաճ մեկ.	1 15	Ա. Պոլիս մեկ.	5 30
Ֆէրրէ	2 28	Ուրլի »	6 25
Պիսիկլի	3 28	Գուլէլի—Պուրլար մեկ.	7 20
Սուֆլի	4 31	Տիմէթօքա	7 55
Տիմիթօքա	5 38	Սուֆլի	9 07
Գուլէլի—Պուրլար	6 19	Պիսիկլի	10 00
Ուրլի »	6 46	Ֆէրրէ	11 01
Ա. Պոլիս ժամ.	7 40	Տէսէ—Աղաճ ժամ.	12 00
	Երեկոյ		Կէս օր

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

211. Կ. ՊՈԼԻՍ ՄԱՀՄՈՒԴ ՓԱՇԱ 211

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ, իւր խանութին մէջ կը պատրաստուին թէ՛ արանց և թէ կանանց յատուկ ամէն տեսակ գեղեցիկ կոշիկներ ֆրանսական նիւթերով և Ֆրանսայէ բերուած վերջին նորաձեւութեանց համապատասխանող օրինակներու համաձայն։

Պատրաստուած կոշիկները հեռուեալ վերջին դներով կը վաճառուին.

Պոթին կալոշ	ղրշ	95
Պոթին	»	67
Մոյկ	»	150
Ակարբին	»	52
Պալատական կալոշ	ղրշ	45
Կանանց մուճակ	»	40
Կանանց ֆակարբին	»	45

Ինչպէս յաճախ կը տեսնուի զանազան ծանուցմանց մէջ, մեր արհեստակիցք ոմանք, սոսկ են, երբ ապրանք մը աժան կը ծախուի, ըսել յաճախորդաց թէ, չինուածքին մէջ թերութիւն կայ. մեր Արգոյ յաճախորդք, կրնան վկայել թէ մենք աժան և թէ լաւ պատրաստուած գաղղիական կոշիկներ կը վաճառենք, և կրնանք վաճառել. վասն զի մենք նախնական նիւթն, ուղղակի Գաղղիայէն բերել կուտանք, և ո՛չ թէ Մերձաւորէն կը գնենք այլոց նման. մենք ապրանքը գնած տեղն կը չահինք և ոչ թէ վաճառած, հետեւարար հասարակութիւնն զգուշացնելու համար այլ ընդ այլոց հրատարակութիւններէ, կը հրաւիրենք վերատին գալ, անձամբ ստուգել, և շահագիտական առարկութեանց չզոհուիլ։

291 — 4—20

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Սիլանի Պրանգա եղբարց
Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքագրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ.

Քան տարուան յաջողութիւն յիտալիա, յԱմերիկա, ի Հնդկաստան, յԱրեւելք և յեգիպտոս—Շքագրամ 1885ի Անվերսալի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Մելբուռնի, 1888ի Մելբուռնի և Պրուսալի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատէլֆիոյ, 1873ի Վիէննայի մեծ ջաղացային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ պիտոյքն է։—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իբր զգուշական գարմանական ճաշակային երկիրներու տեղեկերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց դէմ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնքը։

Այս ըմպելիքս, բոլոր ծանօթ պիտոյքներէն և ամէնէրէն գերազանց, կ'առնուի ամէն օր ճաշէն առաջ իբր ախորժարար։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զայն վերմութի, գինիի, էլէնի ջրոյ և խաղողի հետ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ, ինչպէս և Նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր առուշարաքաց, դեղավաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՄԻ և ՐԷՔՔԻԱ։

93

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյուք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայէ յարկը

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ ժամանակ գներով կը վաճառուին ամէն տեսակ ճերմակեղէններ, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս շրջազգեստներ, քօռսէներ, օժտի համար ճերմակեղէններ, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիայէն, Իտալիայէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ թղթատարական դրոշմով զրկուի։

Զբ հաւնուած ապրանքները եւս կ'առնուին և սակը եւս կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։

101

HUILE DE FOIE DE MORUE
BRUNE-CLAIRE
DU Dr DE JONGH

ԱՍՊԵՏ ՊԵԼՃԻՈՑ ԼԻՍԲՈՒՆ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆԻՆ. ԱՍՊԵՏ ՊԱՏՈՒՈՑ ԼԷՎԻՆԻ ՍՊԱՑ ԻՏԱԼԻՈՅ Ս. ՄՕՐԻՍ ԵՒ ԼԱԶԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆԻՆ

Զուտ եւ քնական · դիւրաւ կը խմուի եւ կը մարսուի

Իւր տեսակէն մեծ դասն է ոչ թէ բոլորովին բոլոր բուսական նիւթերէն

Գերազանցապէս գեր ի վերոյ ուժգոյն կամ բաղադրեալ իւղերէն

Ընդհանրապէս յանձնարարեալ ամենէն նշանաւոր բժիշկներէն

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԱԶԴՈՒՈՒԹԻՒՆ

Ընդդէմ թոքախտի, կուրծքի և կոկորդի հիւանդութեանց

Ընդհանուր տկարութեան, մանկանց ճաղատութեան 87

Հիւծման, և բոլոր խոյլային հիւանդութեանց

Կը վաճառուի միմիայն տուփակներով որոց գաբաւելն է ներ, ին պիտակին վրայ կը կրեն ՋՈՆԿԻ և ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՖՈՒՏ եւ ԸՆԿ· ստորագրութիւնն։—Զգուշանալ կեղծերէն

Կեդրոնատեղի՝ ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՖՈՒՏ և ԸՆԿ. 210 Հայ Հոլպորն, Լոնտոն.

Կը գտնուի ամէն երկրաց բոլոր լաւ դեղատանց մէջ

Ի. Կ. Պոլիս մեծաքանակ կը վաճառուի ի ԴԵՂԱՊՈՐՏԱՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՋՐԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՆՆԱՒՈՐ ԴԵՂԵՐՈՒ, Վոյվոտա փողոց, 54, 56 և 58 Ղալաթիա, Կ. Պոլիս—Փոքրաքանակ կը վաճառուի դեղատանց մեծ մասին մէջ։

PAPIER FAYARD ET BLAYN

ՎԱՓՈՒՆ սարսուրնկ աւելի յաջողութիւն կը յանձնարարէ գնա ի բուժումն հարբուխի, կուրծքի բրոնխիտ, յաստիկ, ցաւերու, վերերու դեղերու համար։

Կը ծախսուի բոլոր դեղարանաց մէջ։ (փնտռել մեր ստորագրութիւնը։) 85

ԿԵԱՆՔ. ԱՃՈՒՄՆ և ԳԵՂ ՄԱՔԵՐՈՒ.

ՄԷԼՐՈՔ

ՄԱՔՈՒԵՐՈՒ ՄԷՋ ՀԱՏԻԿ ԵՒՈՐՈՊԻՔ

Լրապէս իրենց առջի թարմ գոյնին կը դարձնէ ճերմկած կամ գունաթափ մազերը. Կը դադրեցուցնէ անոնց թափելը. Կը մաքրէ գլուխը, կը վերջացուցնէ թեփը, ու մազերուն նոր կեանք, աճումն, փայլ ու գեղեցկութիւն կուտայ։

Կը վաճառուի երկու չափով՝ մեծ շիշերու մէջ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Լոյնպէս Դարիզ ու Նիսու Եօրք։

Ղ. Կը վաճառուի ժ. և Ն. Քանիրեք գրաշրջ Բրրա Եական դեղարանը, 433 Մեծ փողոց, Էսանն Բարաւանա, Ղալաթիա, Եէնիքէք Քարտերքմ 95 և 97. Փիւշիրքեան դրաց քով 77 Էմին Էսնիր—, 51 Նէկի ճ. և 168 Մեծ փողոց Բերայի, և Իպիտոնի քով Բերա Մեծ փողոց Թիւ 428։

16